ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 67ον ΙΟΥΛΙΟΣ, 1931. Ἀριθ. 7.

ΖΩΗ

«Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή». *(Ἰωάν. ιδ΄. 6)*

«Ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν». *(Ἰωάν. ι΄. 10)*

Τὸ περὶ ζωῆς ζήτημα ὑπῆρξεν ἀπ᾽ ἀρχῆς τοῦ κόσμου ἓν τῶν μεγάλων θεμάτων ἐρεύνης καὶ συζητήσεως ὑπὸ τῶν ὑψίστων νόων τῆς ἀνθρωπότητος, ἄνευ ὅμως τῆς ἐλαχίστης προσεγγίσεως εἰς τὴν λύσιν τοῦ μεγάλου τούτου προβλήματος. Τί ἐστὶ ζωή; τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι τόσον μεγάλως ἐκτιμοῦν καὶ μὲ τόσον μεγάλην φροντίδα ἐκτρέφουν καὶ πρὸς διατήρησιν τοῦ ὁποίου εἶναι ἕτοιμοι νὰ ὑποβληθοῦν εἰς πᾶσαν θυσίαν; Ἀξίζει ἡ ζωὴ τοὺς κόπους, οἱ ὁποῖοι καταβάλλονται πρὸς διατήρισίν της; Ἀντισταθμίζει ἆρά γε ἡ εὐτυχία τὴν λύπην; Εἶναι ἡ ζωὴ ἀξία ὅλων τῶν ὑπὲρ αὐτῆς θυσιῶν; Εἶναι τὸ τέλος ἀντάξιον τοῦ ἀγῶνος;

Αὗται εἶναι ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας πᾶς τις ἔχει προτείνει εἰς ἑαυτόν· ποῖος δὲ εἶναι ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν παρουσιάσθη πρὸς λύσιν τὸ πρόβλημα τοῦτο;

Ὅθεν ἐπιθυμῶ νὰ θέσω ἐνώπιον τῶν ἀκροατῶν μου σήμερον λίαν βραχεῖαν καὶ περιληπτικὴν ἔκθεσιν τοῦ ζητήματος τούτου. Ἀρχίζω δὲ ἀπὸ τοῦ Βουδδισμοῦ, ὅπως ἴδητε ποία ἀπάντησις ἐδόθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἐκείνου φιλοσόφου καὶ ἠθικολόγου τῶν Ἰνδιῶν τῆς 5ης ἑκατονταετηρίδος πρὸ Χριστοῦ.

Ὁ Βούδδας, βλέπων τὴν μεγάλην θλίψιν τοῦ λαοῦ του, ψηλαφοῦντος τυφλῶς ἐν τῷ σκότει πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ φωτός, αἰσθανόμενος τοὺς πόνους καὶ τὰ κακὰ τῆς ζωῆς, τὴν πικρίαν τῶν ζημιῶν καὶ ἀπογοητεύσεων, τῆς ἀτελευτήτου πενίας καὶ τῆς διαψεύσεως τῶν ἀνθρωπίνων ἐλπίδων, ἀναφωνεῖ: «Κάλλιον νὰ ἔλειπε». Δὲν εὗρε δὲ ἄλλο ἀντιφάρμακον νὰ προσφέρῃ διὰ τὰ κακὰ τῆς ζωῆς, εἰμὴ τὴν κατάπνιξιν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ζῆν, τὴν ἀναισθησίαν πρὸς τὸν πόνον καὶ τὴν παντελῆ ἀπάθειαν ἀντὶ τῆς ἐλπίδος.

Καὶ ὁ Βουδδισμὸς σήμερον ἔτι, μὲ ὅλον τὸ ἠθικόν του ὕψος, δὲν ἔχει νὰ προσφέρῃ οὔτε μίαν λέξιν ἐλπίδος—οὐδὲ δύναται νὰ παράσχῃ λύσιν τινα τοῦ αἰωνίου προβλήματος τῆς ζωῆς.

Καὶ εἰς τὸν Κομφούκιον ἐγένετο ἡ αὐτὴ ἐρώτησις: «Ἀξίζει νὰ ζῇ τις; εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἀντάξιον τοῦ μακροῦ ἀγῶνος καὶ τῶν θυσιῶν, τὰς ὁποίας κάμνομεν πρὸς διατήρησιν αὐτῆς; μετὰ τόσους κόπους καὶ μόχθους ὑπάρχει ἀνάλογος ἱκανοποίησις;»

Τὰς ἀπορίας ταύτας δὲν ἠδυνήθη οὐδ' ὁ Κινέζος φιλόσοφος νὰ λύσῃ· ὅθεν καὶ ἀπαντᾷ: «Ἀφήσατε κατὰ μέρος τὰ ὑψηλὰ ταῦτα ζητήματα περὶ ψυχῆς· περὶ αὐτῶν δὲν ἔχω ἀπάντησιν νὰ σᾶς δώσω. Κυττάξατε νὰ ζῆτε ἐντίμως καὶ μετ' ἐγκρατείας καὶ καλλιεργεῖτε τὴν φιλοφροσύνην πρὸς πάντας!»

Δυστυχῶς ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται οὔτε εἰς τὴν Κίναν νὰ ἀδιαφορῇ πρὸς τὰ ζητήματα, τὰ ἀποβλέποντα εἰς τὴν ψυχήν, διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι **ψυχή**, τὸ δ' ἀκατανόητον καὶ ἀνεξήγητον μυστήριον τῆς ζωῆς τὸν περιστοιχίζει πανταχόθεν καὶ ζητεῖ ἀπάντησιν. Ἀλλ' ὁ Κομφούκιος δὲν εὗρεν ἀπάντησιν νὰ δώσῃ.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Ρωμαίους. Τὸ περὶ ζωῆς ζήτημα ἀπαντᾶται πανταχοῦ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς φιλολογίας, ἡ δὲ ἀπάντησις εἶναι σχεδὸν πάντοτε ***ἀρνητική:*** «Ὄχι! Δὲν ἀξίζει νὰ ζῇ κανείς. Ὁ πόνος ὑπερβαίνει τὸ κέρδος. Τὸ σκότος ἀμαυρώνει τὸ φῶς. Αἱ ἧτται ὑπερτεροῦν τὰς νίκας!» Δύο διεξόδους τῆς ἀπορίας ἐπαρουσίαζεν ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Ρώμη. Οἱ Ἐπικούρειοι ἔλεγον: «Ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἐτέθημεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἄνευ τῆς ἰδίας ἡμῶν βουλήσεως. Κάλλιον νὰ ἤμεθα νεκροί, διότι ὁ θάνατος τελειώνει τὰ πάντα. Λοιπὸν ἀπόλαυσον τὴν ζωήν, καὶ πᾶν εἶδος ζωῆς, ὅσον δύνασαι περισσότερον καὶ ταχύτερον! Ἀπόλαυσον ὅσας δύνασαι εὐχαριστήσεις, πρὶν ἔλθῃ τὸ τέλος! Ἂς φάγωμεν καὶ ἂς πίωμεν καὶ ἂς εὐφρανθῶμεν, διότι αὔριον ἀποθνήσκομεν!» Οἱ Στωϊκοὶ ἐξ ἄλλου, ἂν καὶ ἔχοντες θρησκευτικὸν αἴσθημα πολὺ ἀνώτερον τοῦ τῶν Ἐπικουρείων, δὲν εὗρον ἄλλην ἀπάντησιν εἰμὴ τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν. «Ἡ ζωή», ἔλεγον, «εἶναι σκληρά, ὁ δὲ κλῆρος τῶν ἀνθρώπων εἶναι ματαιότης, οἱ δὲ ὑψηλοὶ πόθοι καὶ ἐλπίδες αὐτῶν δὲν εἶναι εἰμὴ ἐμπαιγμός· παρὰ πάντα ταῦτα ὅμως πρέπει νὰ ὑποφέρωμεν τὰ τοῦ βίου ἀπαθῶς καὶ γενναίως!» Πρέπει νὰ σεβώμεθα πάντοτε τὸν Μάρκον Αὐρήλιον, τὸν Σενέκαν, τὸν Ζήνωνα, οἵτινες ἂν καὶ κατείχοντο ὑπὸ τῆς ἰδέας ταύτης τῆς ἀπολύτου ματαιότητος καὶ εἰρωνείας τῆς ζωῆς, ἠδύναντο ἐν τούτοις νὰ λέγουν: «Ἂς ἐμμένωμεν εἰς ὅ,τι εἶναι καλὸν ἐν ὑμῖν, καὶ ἂς ἐπιζητῶμεν τὴν καθαρότητα».

Ἀλλ' ὅμως τοῦτο δὲν ἠδυνήθη νὰ τοὺς σώσῃ, διότι ἐκ τῆς ἱστορίας μανθάνομεν ὅτι καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἄνδρες ***ηὐτοκτόνησαν.***

Μόνον ***μία μεγάλη ἐλπὶς δύναται νὰ σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους*** — ἐλπὶς ἥτις βλέπει πέραν τοῦ σκότους, εἰς τὸ φῶς ἐκεῖνο τὸ ἀνέσπερον, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε σβέννυται καὶ τὸ ὁποῖον κατέρχεται ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων καὶ πάσης παρηγορίας.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην: Ἐν αὐτῇ ἐπίσης ἀπαντᾶται τὸ περὶ ζωῆς ζήτημα. Οἱ Ἑβραῖοι, ἐξ ὅλων τῶν ἀρχαίων λαῶν, ἀνῆλθον βοηθείᾳ τῆς Θείας ἀποκαλύψεως μέχρι τῆς καθαρᾶς ὄψεως τοῦ προσώπου τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ, λάμποντος διὰ μέσου τῆς ἐπιγείου σκοτίας· οἱ δὲ προφῆταί των ἦσαν οἱ πρῶτοι, οἵτινες ἤκουσαν τὸν Θεὸν ὁμιλοῦντα πρὸς αὐτοὺς περὶ τοῦ μεγάλου σχεδίου τῆς ἀγάπης Του. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ αὐτῶν πόσον συχνὰ τὸ ἀρχαῖον πρόβλημα ἀνεφάνη! Ὁ Ἰώβ, ὁ τύπος τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς εἰς Θεὸν πίστεως, κατηράσθη τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς του καὶ ἐζήτησε τὸν θάνατον μᾶλλον παρὰ τὴν ζωήν. Καὶ εἰς τοὺς Ψαλμοὺς ἀκόμη δὲν φαίνεται ὅτι τὸ περὶ ζωῆς

ζήτημα ἦτο ἐντελῶς λελυμένον. Ὁ δὲ Σολομών, ὅστις εἶχε πᾶσαν εὐκαιρίαν καὶ πάντα τὰ μέσα ὅπως εὐχαριστήσῃ πᾶσαν ἐπιθυμίαν του, εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἠναγκάσθη νὰ γράψῃ: «Ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης.» Τὸ βιβλίον τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ αὐτὴ αὕτη ἡ παλαιὰ ἐρώτησις παρουσιαζομένη ὑπὸ μυρίας μορφάς. Ὁ συγγραφεὺς δοκιμάζει πᾶν πρᾶγμα καὶ εὑρίσκει τὰ πάντα κενὰ — ἔρως, ἡδονή, φιλοδοξία — πάντα εἶναι μάταια. Καὶ τὸ μόνον, ὅπερ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ πράξῃ, εἶναι τὸ νὰ φοβῆται τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἐκτελῇ τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ.

Ἡ μόνη ἀπάντησις πρὸς τὸ αἰώνιον πρόβλημα τῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔδωκε, καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστιανισμὸς δίδει σήμερον. Ἐὰν αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἦναι ψευδεῖς, ἐὰν ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ πίστις, τὴν ὁποίαν διεγείρει, ἦναι φενάκη καὶ ἐμπαιγμός, τότε διὰ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀνθρώπων πράγματι δὲν ἀξίζει τὸ νὰ ζῇ τις — ὁ πόνος εἶναι μεγαλήτερος τῆς εὐχαριστήσεως.

Ἐὰν ὅμως οἱ λόγοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦναι ἀληθινοί, ἐὰν ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος Αὐτοῦ ἦναι ὅ,τι Αὐτὸς λέγει ὅτι εἶναι, ἐάν, ὡς Αὐτὸς ὑπόσχεται, τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἦναι πλησίον ἡμῶν, ἕτοιμον νὰ παραμείνῃ διὰ παντὸς εἰς πᾶσαν τεθλιμμένην καὶ πάσχουσαν καρδίαν, ἥτις ἐπικαλεῖται τὸν Θεὸν — τότε ***ἀξίζει νὰ ζῇ τις***, καὶ ἡ ἀγαλλίασις ὑπερνικᾷ τὴν θλίψιν, ὁ δὲ πόνος καὶ αἱ ζημίαι ἀντιμετωπίζονται γενναίως, καὶ τὸ τέλος θέλει εἶσθαι χαρὰ ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς αἰωνιότητος.

Ἐὰν ὁ Θεὸς βασιλεύῃ καὶ διοικῇ, καὶ ἔχῃ πάντα τὰ Ἑαυτοῦ πλάσματα ὑπὸ τὴν πατρικήν Του ὁδηγίαν καὶ προστασίαν, ἐὰν τὸ πνεῦμα κυριαρχῇ καὶ οὐχὶ ἡ ὕλη, τότε δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν τὴν δυσκολωτέραν ζωὴν θριαμβεύοντες ἐν πεποιθήσει καὶ δυνάμει καὶ ἐλπίδι.

Καὶ τοῦτο ἀληθεύει, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. Πρέπει νὰ ἀληθεύῃ. Διότι δὲν εἴμεθα ἀπόγονοι ξύλων καὶ λίθων. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνεδύθη τὴν σάρκα ἡμῶν καὶ ἐγεννήθη ὡς ἄνθρωπος καὶ ἐξήγνισε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἐποιήσατο τὴν ὑπερτάτην Του θυσίαν. Καὶ ἡμεῖς ἀνήκομεν εἰς τὸν θεῖον κόσμον τῆς πίστεως τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης. Εἴμεθα ἀνώτεροι τῆς ὕλης, ἥτις μᾶς προσβάλλει διὰ τῶν νόσων, τῶν πόνων καὶ τῶν παθῶν. Αἱ ψυχαὶ ἡμῶν εἶναι ὑπέρτεραι τῶν περιστάσεων.

Ὁ Χριστὸς μᾶς πληροφορεῖ περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐλευσεώς Του: «***Ἦλθον ἵνα οἱ ἄνθρωποι ἔχωσι ζωήν***. Καὶ προσθέτει: «***Ἵνα ἔχωσιν αὐτὴν ἐν ἀφθονίᾳ***».

Ἀληθεύει δὲ τοῦτο ὑπὸ τρεῖς ἐπόψεις:

1) ***Ἔχομεν τὴν ζωὴν ἐν μεγαλειτέρᾳ ἀφθονίᾳ ἢ ὁ Ἀδάμ.*** Ἐκείνου ἡ ζωὴ ἦτο εὐγενής, ἀλλ' ἡ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι ὑπερτέρα. Ἡ ζωή, ἣν δίδει ὁ Χριστός, εἶναι σταθερωτέρα, ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν αὐτῆς. Ἡ πρὸ τῆς πτώσεως ζωὴ ἦτο ἐπισφαλής. Ἐκρέματο ἀπὸ τὴν ἀνίσχυρον θέλησιν ἑνὸς ἀνθρώπου. Τὸ γένος ἦτο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀδάμ, καὶ ὅτε αὐτὸς παρήκουσε, κατέστρεψεν ὅλους τοὺς ἀπογόνους του. Ἀλλ' ἡ ζωή, τὴν ὁποίαν προσφέρει ὁ Χριστός, δὲν δύναται νὰ καταστραφῇ. Ὁ Χριστός, ὡς κεφαλὴ τῆς Νέας Διαθήκης, οὐ μόνον ζῇ, ἀλλ'

εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς. «Ἐγὼ εἶμαι ἡ Ὁδός, ἡ Ἀλήθεια καὶ ***ἡ Ζωή***». Καὶ διότι ζῇ, θὰ ζήσῃ καὶ ὁ λαός του. Ἡ ζωή αὐτη, ἣν δίδει ὁ Χριστός, εἶναι ἀνωτέρα καὶ ὡς πρὸς ***τὴν ποιότητα***. «Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος εἶναι ἐκ τῆς γῆς χοϊκός. Ὁ δεύτερος ἄνθρωπος εἶναι ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ. Ὁποῖος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί. Ὁποῖος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι». Ἐν τῇ ἀναστάσει τὸ πρότυπον ἡμῶν δὲν θὰ ἦναι τὸ ἀρχέγονον σῶμα τοῦ Ἀδάμ, ἀλλὰ τὸ δεδοξασμένον σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Μέλλομεν νὰ φέρωμεν τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου.

Ἐὰν ὁ Ἀδὰμ ἔμενεν ἀναμάρτητος, δὲν θὰ ἀπέθνησκε μέν, ἀλλ' ἐν τούτοις θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑποστῇ μεταβολήν τινα σωματικήν, πρὶν δυνηθῇ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν μακαριότητα, εἰς τὴν ὁποίαν σήμερον ἀποβλέπει καὶ ὁ ἐλάχιστος Χριστιανός. Διότι «σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύναται». Κατόπιν δοκιμασίας τῆς ὑπακοῆς του, θὰ μετετίθετο εἰς ἀνωτέραν σφαῖραν, ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμη θὰ παρέμενεν ἐξ ἀνάγκης ξένος πρὸς πολλὰ αἰσθήματα καὶ πολλὰς πνευματικὰς πείρας, αἵτινες ἀπορρέουν ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Θείας χάριτος ἐν τῇ ἀπολυτρώσει ἡμῶν. Ἡ ἐπίγειος Ἐδὲμ δὲν ἦτο ἐφάμιλλος τοῦ ἐπουρανίου Παραδείσου. ***Ἡ ἀπολύτρωσις*** τοῦ ἀνθρώπου ὑπερακοντίζει τὴν ***δημιουργίαν*** αὐτοῦ.

2) ***Ἔχομεν τὴν ζωὴν ἐν μεγαλειτέρᾳ ἀφθονίᾳ ἀπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴν Ἐκκλησίαν***, ὡς πρὸς τὰς γνώσεις, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῆς. Δικαιούμεθα δὲ νὰ θεωρῶμεν τὰ πνευματικὰ ἡμῶν πλεονεκτήματα ὡς ἀνώτερα ἐκείνων, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του: «Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν, διότι βλέπουσι, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, διότι ἀκούουσιν. Ἀληθῶς σᾶς λέγω, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν νὰ ἴδωσιν ὅσα σεῖς βλέπετε, καὶ δὲν εἶδον, καὶ νὰ ἀκούσωσιν ὅσα σεῖς ἀκούετε, καὶ δὲν ἤκουσαν.»

Ἐκεῖνοι εἶχον ***τοὺς τύπους*** καὶ ***τὰς σκιὰς*** —ἡμεῖς ἔχομεν αὐτὰ τὰ *πράγματα*, τὴν οὐσίαν. Ἐκεῖνοι εἶδον τὸν Μεσσίαν μακρόθεν καὶ ὡς σκιάν, ἡμεῖς τὸν βλέπομεν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, διότι εἶναι μεθ' ἡμῶν, Ἐκεῖνοι εἶχον τὰς ἀπαρχάς, ἡμεῖς ἔχομεν τὸν πλήρη θερισμόν. Ἐκεῖνοι εἶχον τὴν χαραυγήν, ἡμεῖς ἔχομεν τὴν πλήρη μεσημβρίαν. Ἐκεῖνοι, ὡς ἐκ τῆς σχετικῆς των ἀγνοίας, ἦσαν ἀνήσυχοι καὶ ἔμφοβοι, εἶχον τὸ δουλικὸν πνεῦμα — ἡμεῖς ἐλάβομεν πνεῦμα υἱοθεσίας, δι' οὗ κράζομεν «Ἀββᾶ ὁ Πατήρ».

Ἡ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἴσοδος δὲν ἦτο τότε προσιτὴ εἰς τὸν λαόν. Μόνος ὁ μέγας ἀρχιερεὺς εἰσήρχετο ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ μέρος, ὅπου ὁ Θεὸς κατέβαινε μεταξὺ τῶν Χερουβείμ. Ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν παρρησίαν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν πλήρει πληροφορίᾳ πίστεως. Ἐκεῖνοι προσήρχοντο εἰς ὄρος καιόμενον μὲ πῦρ καὶ εἰς ζόφον καὶ σκότος καὶ φωνὴν σάλπιγγος, καὶ φωνήν, ἣν οἱ ἀκούοντες παρεκάλουν ὅπως μὴ λαλήσῃ πλέον εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν.

Ἀλλ' ἡμεῖς ἤλθομεν εἰς ὄρος Σιὼν καὶ εἰς πόλιν Θεοῦ ζῶντος, τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ, εἰς τὴν πανήγυριν καὶ ἐκκλησίαν τῶν πρωτοτόκων, τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ εἰς τὸν Θεὸν τὸν Κριτὴν πάντων καὶ εἰς Ἰησοῦν τὸν τὸν μεσίτην Νέας Διαθήκης καὶ εἰς τὸ αἷμα τοῦ ῥαντισμοῦ, ὅπερ λαλεῖ κρείττονα τοῦ αἵματος τοῦ Ἄβελ (Ἑβρ. ιβ΄. 18—24).

3) ***Ἔχομεν τὴν ζωὴν ἐν μεγαλειτέρᾳ ἀφθονίᾳ παρ' ὅ,τι ἡμεῖς αὐτοὶ τὴν εἴχομεν προηγουμένως.*** Διότι ἡ θρησκεία, ὅταν ἦναι πραγματικὴ καὶ ζωντανή, ἀναπτύσσεται καὶ αὐξάνει ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προχωρῶμεν καὶ ἀνανεούμεθα ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῇ κατὰ Χριστὸν πείρᾳ. Ὑπάρχει ζωὴ εἰς τὸν σπόρον, ὑπάρχει ὅμως ἀφθονωτέρα εἰς τὸ δένδρον. Ὁποία διαφορὰ μεταξὺ τοῦ Ἰσαὰκ Νεύτωνος, ὅταν ἦτο βρέφος εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρός του, καὶ τοῦ Νεύτωνος, τελείου ἀνδρός, ἀστρονόμου, φιλοσόφου! Δὲν λέγομεν ἐνίοτε: «Εἶμαι κατάκοπος, ἐξηντλημένος;» Καὶ ἄλλοτε: Εἶμαι ὅλος ζωή;» Ζωὴ εἰς τὴν μίαν περίστασιν, ζωὴ καὶ εἰς τὴν ἄλλην· ἀλλὰ πόσον διάφορος ἡ ***ποιότης*** τῆς ζωῆς! Πόσον διαφέρει ὁ ἄνθρωπος, ὅστις εἶναι κλινήρης εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἀπὸ τὸν ὑγιᾶ ἄνθρωπον, ὅστις τρέχει, τρώγει, ἐργάζεται καὶ ἐν γένει ἐκτελεῖ τὸν προορισμόν του εἰς τὸν κόσμον! Ζῇ καὶ ὁ τυφλὸς καὶ ὁ κωφάλαλος, ἀλλὰ πῶς ζοῦν; Εἶναι μόλις ζωντανοί. Καὶ πολλοὶ Χριστιανοὶ ὁμοιάζουν πρὸς τοὺς τοιούτους — μόλις ζοῦν τὴν Χριστιανικὴν ζωήν. Ἰδίως ὅμως ὕποπτοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες φροντίζουν μόνον νὰ ***μὴ ἀποθάνουν***, οὐδόλως ὅμως μεριμνοῦν περὶ ***αὐξήσεως*** εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ.

Πρέπει νὰ ἐπιδιώκωμεν ὄχι μόνον τὸ νὰ ἔχωμεν ζωήν, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ τὴν ἔχωμεν ***ἐν ἀφθονίᾳ***.

Ἰδού, ἀδελφοί, ἔθεσα ἐνώπιόν σας τὴν ζωὴν τὴν ἀληθινήν, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς προσφέρει εἰς πάντας δωρεὰν—ζωὴν ἐνεργείας, ζωὴν εἰρήνης καὶ χαρᾶς, ζωὴν χρησιμότητος, ζωὴν ἥτις αὐξάνει ὁσημέραι εἰς γνῶσιν, εἰς πίστιν, εἰς ἀγάπην καὶ εἰς ἐλπίδα μελλούσης μακαριότητος ἐν οὐρανοῖς.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ βοηθήσῃ πάντας ἡμᾶς νὰ καλλιεργῶμεν τὴν ζωὴν ταύτην ἐν τῇ δυνάμει Αὐτοῦ, ὅστις εἶναι ἡ Ζωὴ ἡμῶν! Ἀμήν.

(Λόγος ἀπ' ἄμβωνος τοῦ Μιχ. Καλοποθάκη 1910)

ΕΙΡΗΝΗ ΥΜΙΝ

«Δεῦτε πρός με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς».
(Ματθ. ια'. 28).

Ἡ ἔλλειψις συναφείας μεταξὺ τῶν ὑψίστων ἀρχῶν τῆς θρησκείας καὶ τῆς πραγματικῆς πείρας τῶν ἀνθρώπων, ἡ μὴ πραγματοποίησις τῶν ἀρχῶν αὐτῶν εἰς τὴν ζωὴν τῶν Χριστιανῶν, εἶναι γεγονὸς τὸ ὁποῖον προκαλεῖ ἀπορίαν καὶ ἀπογοήτευσιν εἰς τὸν σκεπτόμενον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Διότι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι κάτοχος τῶν ὡραιοτάτων καὶ εὐγενεστάτων λέξεων εἰς πᾶσαν γλῶσσαν. Ἡ Χριστιανικὴ φιλολογία γέμει ἀπὸ ἐκφράσεις δηλούσας τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς εὐδαιμονίας, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ γνωρίσῃ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχή. Ἀνάπαυσις, χαρά, εἰρήνη, πίστις, ἀγάπη, φῶς—ἰδοὺ λέξεις τόσον συχνὰ ἐπαναλαμβανόμεναι εἰς τοὺς ὕμνους καὶ τὰς προσευχάς μας, ὥστε νὰ πείθουν τὸν ἔξωθεν παρατηρητήν, ὅτι ἀποτελοῦν αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῆς πνευμα-

τικῆς πείρας τῶν Χριστιανῶν. Ὅταν ὅμως ἐξετάσωμεν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν πραγματικὴν πεῖραν τῶν πλείστων ἐξ ἡμῶν, ὁποία ἀπογοήτευσις! Δὲν πιστεύω νὰ ἀντιλαμβανώμεθα οὔτε ἡμεῖς οἱ ἴδιοι, μέχρι ποίου βαθμοῦ ἡ θρησκευτική μας ζωὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ στερεοτύπους φράσεις—κατὰ πόσον ἡ λεγομένη Χριστιανική μας πεῖρα εἶναι θρησκευτικὴ φρασεολογία, μὴ ἀνταποκρινομένη εἰς ὅ,τι πραγματικῶς αἰσθανόμεθα καὶ γνωρίζομεν.

Διὰ μερικοὺς μάλιστα ἐξ ἡμῶν ἡ Χριστιανικὴ πεῖρα φαίνεται πολὺ μᾶλλον μεμακρυσμένη παρ᾽ ὅταν ἐκάμαμεν τὰ πρῶτα βήματα ἐν τῇ Χριστιανικῇ ὁδῷ. Ἡ ζωὴ ἐκείνη δὲν ἐξειλίχθη καθ᾽ ὃν τρόπον ἠλπίζαμεν. Αἱ προσδοκίαι μας διεψεύσθησαν. Ἡ θρησκεία μας μᾶς ἔφερεν ἀπογοήτευσιν. Ναὶ μέν, ὑπῆρξαν στιγμαί, ὅτε ἀπηχήσεις τῆς θείας ἁρμονίας εἰσεχώρησαν εἰς τὰς ψυχάς μας, ἀλλ᾽ αἱ ἀπολαύσεις αὗται ὑπῆρξαν ὀλίγαι καὶ ἀραιαί. Δὲν ᾐσθάνθημεν ὅτι τὰς κατέχομεν. Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ θέσιν εὑρίσκονται μυριάδες Χριστιανῶν, κατεχομένων ὑπὸ διακαοῦς πόθου ἀνωτέρας θρησκευτικῆς ζωῆς, καὶ ἐξαντλουμένων εἰς προσπαθείας, ὅπως πραγματοποιήσουν τὴν πεῖραν τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς, ἥτις δίδει τὰς εὐλογίας, τὰς ὁποίας ἐπαγγέλλεται. Ἀλλ᾽ αἱ στιγμαί, κατὰ τὰς ὁποίας ἀπολαμβάνουν ταύτας εἶναι ἀραιαὶ καὶ ταχέως παρέρχονται· οὐδὲ γνωρίζομεν πῶς νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν ἐπάνοδόν των. Τοῦτο σημαίνει ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν ***πτώχευσιν*** σημαντικὴν τῆς Χριστιανικῆς πείρας—ἔλλειψιν ἀκριβῶς ἐκείνων τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα καθιστοῦν τὸν Χριστιανισμὸν παρήγορον διὰ τὸ ἄτομον, καὶ ἐπαγωγὸν διὰ τὸν ἔξω κόσμον. Πρὸ παντὸς δὲ σημαίνει ὅτι ἀγνοοῦμεν πῶς ἀποκτᾶται ἐλευθέρως ἡ πεῖρα αὕτη. Διὰ τοὺς τρέφοντας τοιούτους πόθους καὶ καταβάλλοντας τοιαύτας προσπαθείας ἀπαιτεῖται ὄχι περισσότερος ζῆλος, ἀλλὰ καὶ ***περισσότερον φῶς*** — ὄχι μεγαλειτέρα δύναμις, ἀλλὰ ***καλλιτέρα κατεύθυνσις τῶν κεκτημένων δυνάμεων.***

Ἡ παροῦσα διάλεξις προσφέρεται ὡς ταπεινὴ συμβολὴ εἰς τὴν λύσιν τοῦ δυσκόλου τούτου προβλήματος τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ βοηθήσῃ τινάς, οἵτινες ποθοῦν τὴν ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἀπέκτησαν μέχρι τοῦδε.

* * *

Εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ***οὐδὲν συμβαίνει ἐκ τύχης.*** Ὁ Θεὸς εἶναι Θεὸς ***τάξεως.*** Τὰ πάντα διηυθέτησεν ἐπὶ καθωρισμένων ἀρχῶν. Οὐδὲν ἀφέθη εἰς τὴν τύχην. Ὁ πνευματικὸς δὲ κόσμος, ὅπως καὶ ὁ φυσικός, διοικεῖται ὑπὸ νόμου. Ὁ ἀνθρώπινος χαρακτὴρ ἀκολουθεῖ νόμον. Ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρώπου ὑπόκειται εἰς νόμον. Ἡ Χριστιανικὴ πεῖρα εἶναι ἀποτέλεσμα νόμου. Ἀλλ᾽ οἱ ἄνθρωποι λησμονοῦντας τοῦτο, περιμένουν νὰ πέσῃ ἄνωθεν εἰς τὴν ψυχήν των—(ὅπως πίπτει ἡ βροχὴ καὶ ἡ χιὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ) — ἡ ***ἀνάπαυσις,*** ἡ ***χαρά,*** ἡ ***εἰρήνη,*** ἡ ***πίστις.*** Δὲν συμβαίνει ὅμως τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη συνέβαινε, αἱ εὐλογίαι αὗται θὰ ἦσαν ὑποκείμεναι εἰς ἕνα νόμον. Ὅπως ἡ βροχὴ καὶ ἡ χιὼν εἶναι ἀποτέλεσμα προηγουμένων φυσικῶν αἰτίων, οὕτω καὶ ἡ ἀνάπαυσις, ἡ χαρὰ καὶ ἡ εἰρήνη, ἀναγνωρίζουν ἑκάστη προηγουμένην αἰτίαν. Ὅπως εἰς τὴν ὑλικὴν φύσιν αἱ τρικυμίαι καὶ ἡ γαλήνη δὲν εἶναι τυχαία φαινόμενα, ἀλλὰ συνδέονται πρὸς προη-

γηθέντα γεγονότα, οὕτω καὶ ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ εἰρήνη εἶναι περίοδοι γαλήνης εἰς τὴν ἐσωτερικὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ προέρχονται ἀπὸ αἴτια ἐξίσου θετικά. Ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς βοηθήσω νὰ συλλάβηται καὶ στερεῶς καθέξητε τὴν ἁπλῆν ἀρχήν, ὅτι μεταξὺ ἀποτελέσματος καὶ αἰτίου ἡ σχέσις εἶναι ἀδιάρρηκτος, τόσον εἰς τὰ τοῦ φυσικοῦ κόσμου, ὅσον καὶ εἰς τὰ τοῦ πνευματικοῦ. Ἀντὶ δὲ νὰ ἀποδείξω τοῦτο ἐφαρμόζων τὴν ἀρχὴν αὐτὴν εἰς μίαν ἑκάστην τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Χριστιανικῆς πείρας χωριστά, θὰ ἐξετάσω τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς κάπως ἐκτενέστερον ἐπὶ μιᾶς τούτων, — τῆς Ἀναπαύσεως, — ἕκαστος δὲ ὑμῶν δύναται εὐκόλως νὰ ἐφαρμόση τὴν ἰδίαν ἀρχὴν καὶ ἐπὶ τῶν τῶν λοιπῶν.

Ἄς λάβωμεν ἓν ἁπλούστατον παράδειγμα ἐκ τῆς καθημερινῆς ζωῆς—τὸ τοῦ **ἑλώδους πυρετοῦ,** καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ προερχομένης **ἀνησυχίας** κατὰ τὴν πυρετικὴν κρίσιν. Τὴν ἀνησυχίαν αὐτὴν δὲν ἐλπίζομεν νὰ θεραπεύσωμεν διὰ τῶν καταπραϋντικῶν μέσων, ἀλλὰ διὰ θεραπείας τοῦ πυρετοῦ, ὅστις τὴν προκαλεῖ, τὸ δὲ αἴτιον τοῦ πυρετοῦ ἀναζητοῦντες θὰ καταπολεμήσωμεν τοὺς φορεῖς τοῦ ἑλώδους μολύσματος **κώνωπας** καὶ πρὸς τελείαν θεραπείαν καὶ παρεμπόδισιν νέας μολύνσεως ἐγκαταλείπομεν τὸ ἑλῶδες ἔδαφος καὶ ἀλλάζομεν κλῖμα. Ὁ συλλογισμὸς αὐτὸς ἀποδεικνύει τὴν σχέσιν τοῦ **ἀποτελέσματος πρὸς τὸ αἴτιον** καὶ παρέχει τὴν ποθουμένην θεραπείαν.

Ἐφαρμόζοντες τὴν ἰδίαν μέθοδον καὶ εἰς τὰ τῆς πνευματικῆς ζωῆς, θὰ εὕρωμεν ὅτι ἡ πνευματικὴ ἀνησυχία ὀφείλεται εἰς ὡρισμένον αἴτιον καὶ δὲν δύναται νὰ θεραπευθῇ εἰμὴ μόνον ὅταν καταπολεμηθῇ τὸ αἴτιον ἐκεῖνο.

Ἀντιστρόφως καὶ τὸ ἀντίθετον τῆς ἀνησυχίας, — ἡ **ἀνάπαυσις,** ἡ γαλήνη τῆς ψυχῆς ἀκολουθεῖ τὸν αὐτὸν νόμον. Προέρχεται ἀπὸ αἰτίαν τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν γαλήνην. Τὸ μάταιον δὲ τῶν προσπαθειῶν ἐκείνων, ὅσοι δὲν μεταχειρίζονται τὰ κατάλληλα μέτρα, εἶναι ἐξίσου καταφανὲς εἰς τὸν πνευματικὸν ὡς καὶ εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον. Τοῦτο ὑπηνίχθη ὁ Μέγας Διδάσκαλος ὅταν ἠρώτα: «Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;» Καὶ ὄντως ὑπέδειξεν εἰς τοὺς μαθητάς Του καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν, τὸ αἴτιον τῆς ἀνησυχίας τῶν ἀνθρώπων, τὴν πηγὴν ἐκ τῆς ὁποίας καὶ μόνης προέρχεται ἡ ἀνάπαυσις. «**Ἔλθετε πρός Με**», εἶπε **καὶ Ἐγὼ θὰ σᾶς ἀναπαύσω**· μάθετε **ἀπ' Ἐμοῦ καὶ θὰ εὕρητε ἀνάπαυσιν εἰς τὰς ψυχάς σας**». Τὸ δεύτερον μέρος τῆς προτάσεως ἐπεξηγεῖ τὸ πρῶτον. Δεικνύει, τὸν τρόπον καθ' ὃν ἀποκτᾶται ἡ ἀνάπαυσις, ἣν προσφέρει ὁ Χριστός. **Μανθάνοντες εὑρίσκομεν.** Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ἡ ἀνάπαυσις δεν ἀποκτᾶται ἐφ' ἅπαξ, διὰ μιᾶς καὶ διὰ παντός. Ἀποκτᾶται βραδέως, καθ' ὃν τρόπον ἀποκτῶνται αἱ γνώσεις. Καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον, ὅταν τὸ ἀποκτήσωμεν θὰ φέρῃ τὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὴν ψυχήν; Ὁ Χριστὸς καθορίζει δύο τινά: Τὴν **Πρᾳότητα** καὶ τὴν **Ταπεινοφροσύνην,** λέγων: «Μάθετε ἀπ' Ἐμοῦ, διότι εἶμαι **πρᾷος** καὶ **ταπεινὸς τὴν καρδίαν.** Τὰ δύο δὲ ταῦτα δὲν τὰ ἐξέλεξε κατὰ τύχην μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀρετῶν ὁ Κύριος. Μὲ τὰ δύο ταῦτα ἡ ἀνάπαυσις εὑρίσκεται συνυφασμένη.

Διὰ νὰ καταστήσω σαφεστέραν τὴν σχέσιν μεταξὺ πρᾳότητος καὶ ταπεινοφροσύνης ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀναπαύσεως ἀφ' ἑτέρου, ἐρωτῶ: «Ποῖα εἶναι τὰ κυριώ-

τερα αἴτια τῆς ἀνησυχίας: Ὅλοι ὅσοι γνωρίζουν καλῶς τὸν ἑαυτόν των θὰ ἀπαντήσουν ἀδιστάκτως: «Ἡ φιλαυτία, ἡ ἰδιοτέλεια, ἡ ὑπερηφανία, ἡ φιλοδοξία».

«Ἀναθεωρήσατε τὸ παρελθόν σας. Δύνασθε νὰ ἀρνηθῆτε ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς στενοχωρίας καὶ τῆς ἀπογοητεύσεως, τὴν ὁποίαν ἔχετε δοκιμάσει, προῆλθεν ἀπὸ τὰς μηδαμινὰς καὶ ποταπὰς διαψεύσεις τῶν ἀτομικῶν βλέψεών σας, ἀπὸ τὰ κεντήματα τὰ ὁποῖα ὑπέστη τὸ Ἐγώ σας εἰς τὰς διαφόρους σχέσεις τῆς ζωῆς; Αἱ μεγάλαι δοκιμασίαι ἐπέρχονται ἀραιά, καὶ προκαλοῦν ἰσχυρὰν ἀντίστασιν. Αἱ μικραὶ προστριβαὶ τῆς καθημερινῆς ζωῆς, αἱ μετὰ τῶν ἄλλων ἐργασίαι καὶ δοσοληψίαι μας, αἱ παραφωνίαι τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, ἡ διάψευσις τῶν κρυφίων φιλοδοξιῶν μας, ἡ ματαίωσις τῆς θελήσεώς μας, ἡ γελοιοποίησις τῆς φιλαρεσκείας μας — αὐτὰ εἶναι τὰ ὁποῖα καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐσωτερικῆς εἰρήνης. Ἡ πληγεῖσα φιλοδοξία, ἡ διάψευσις τῶν ἐλπίδων, ὁ ἀκόρεστος ἐγωϊσμὸς — ταῦτα εἶναι ἀνέκαθεν τὰ κοινά, παγκόσμια αἴτια τῆς ἀνησυχίας τοῦ ἀνθρώπου.

Εἶναι λοιπὸν φανερὸν διατὶ ὁ Χριστὸς ὑπέδειξεν ὡς τὰ δύο ἀντίθετα ὅλων τούτων τὴν ***Πραότητα*** καὶ τὴν ***Ταπεινοφροσύνην***. Διὰ τὸν πρᾶον καὶ ταπεινόφρονα τὰ ἀνωτέρω αἴτια ἀνησυχίας δὲν ὑπάρχουν, ὡς θεραπεία δὲ τῆς ταραχῆς καὶ ἀνησυχίας ***ἐνεργοῦν ριζικῶς*** αἱ δύο αὐταὶ ἀρεταὶ καὶ καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν ὕπαρξιν τῆς ἀνησυχίας. Δὲν εἶναι φάρμακα ἐπιπόλαια. Ἐνεργοῦν ἀπ᾿ εὐθείας κατὰ τῆς ρίζης τοῦ κακοῦ. Τὴν δυσφορίαν μιᾶς ἐγωπαθοῦς ζωῆς δύναται νὰ θεραπεύῃ ριζικῶς πᾶς ὁ θέλων νὰ διδαχθῇ τὴν πραότητα καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην. Ἅμα μάθῃ αὐτὰ τὰ δύο ἀπέκτησε διὰ παντὸς τὸ κατὰ τῆς λύπης καὶ ἀνησυχίας ἀντιφάρμακον· εἶναι τοῦ λοιποῦ ἄνοσος, ἀπρόσβλητος ὑπ᾿ αὐτῆς. Ζῇ τοῦ λοιποῦ ζωὴν ἐξησφαλισμένην. Ὁ πυρετὸς τῆς ἀνησυχίας δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν ψυχήν, ἥτις ἀνέπνευσε τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔμαθε νὰ περιπατῇ εἰς τὰς ὁδοὺς Αὐτοῦ. Ἀκούει κανεὶς ἐνίοτε τοὺς ἀνθρώπους νὰ στενάζουν καὶ νὰ λέγουν «Εἴθε νὰ εἶχα τὰς πτέρυγας τῆς περιστερᾶς, διὰ νὰ πετάξω μακρὰν καὶ νὰ εὕρω ἀνάπαυσιν!» (Ψαλμ. νέ. 6).

Ἀλλ᾿ ἡ ἀνάπαυσις δὲν ἀποκτᾶται διὰ τῆς ἀπομονώσεως, διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως. «Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ***ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν***», εἶπεν ὁ Κύριος. Ἡμεῖς ἀναζητοῦμεν τὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὰ ὕψη, ἐνῷ αὐτὴ κεῖται εἰς τὰ βάθη. Τὸ ὕδωρ ἠρεμεῖ μόνον εἰς τὰ κατώτατα στρώματα. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Ὅθεν ταπεινοῦσθε! Ὁ μὴ ὑψηλὰ φρονῶν περὶ ἑαυτοῦ δὲν δύναται νὰ ψυχρανθῇ, ἐὰν οἱ ἄλλοι δὲν ἀναγνωρίσουν τὴν ἀξίαν του. Ὁ μὴ προσδοκῶν μεγάλα πράγματα, δὲν δυνασχετεῖ ὅταν δὲν ἀπολαμβάνῃ τίποτε. Τοῦτο εἶναι αὐταπόδεικτον. Ὁ πρᾶος καὶ ταπεινὸς τὴν καρδίαν εἶναι πραγματικῶς ἀνώτερος παντὸς πράγματος. Εἶναι κύριος τοῦ κόσμου, διότι ἀδιαφορεῖ πρὸς τὰ τοῦ κόσμου. Ὁ φιλάργυρος δὲν κατέχει τὸν θησαυρόν του· ὁ θησαυρὸς κατέχει αὐτόν. Οἱ πραεῖς ὅμως τὸν κατέχουν. «Μακάριοι οἱ πραεῖς,» εἶπεν ὁ Χριστός, «ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.» Δὲν τὴν ἀγοράζουν, δὲν τὴν κατακτοῦν—τὴν κληρονομοῦν.

Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι διαρκῶς προσέχουν πῶς νὰ ἀνακαλύψουν προσβολὰς πρὸς τὸ ἄτομόν των. Οἱ τοιοῦτοι ἐξ ἀνάγκης εἶναι δυστυχεῖς, διότι τὰς ἀνακαλύπτουν εἰς κάθε βῆμα, ἰδίως τὰς τῆς φαντασίας των. Τοὺς τοιούτους οἰκτεί-

ρει κανείς, ὅπως οἰκτείρει τοὺς πένητας. Εἶνε οἱ ἠθικῶς ἀγράμματοι, οἱ ἀπαίδευτοι, διότι δὲν ἔμαθον νὰ ζοῦν. Πολλοὶ φθάνουν εἰς ὥριμον ἡλικίαν ἀπαιδαγώγητοι, διατηροῦντες ὡς ἐνήλικοι τὰς μεθόδους καὶ τὰ ἐλατήρια τῆς ὑλικῆς ζωῆς, ὅπως τὰ μικρὰ παιδία. Δὲν φαντάζονται ὅτι ὅλα ταῦτα πρέπει νὰ μεταβληθοῦν. Ἀγνοοῦν ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ἡ ὑψίστη τῶν Καλῶν Τεχνῶν, ὅτι ἀπαιτεῖται μακροχρόνιος ὑπομονὴ διὰ νὰ τὴν ἐκμάθῃ κανείς, καὶ ὅτι ἀκόμη καὶ ὁλόκληρος ἡ ἐπίγειός μας παροικία δὲν ἐπαρκεῖ διὰ νὰ τὴν ἐκμάθωμεν τελείως.

Ἀλλ' ὅμως τοιοῦτος εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ — ***νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους τὴν τέχνην τῆς Ζωῆς***· ὁλόκληρον δὲ τὸ πρόγραμμά του συμπτύσσεται εἰς τὰς λέξεις τοῦ Χριστοῦ: «Μάθετε ἀπ' Ἐμοῦ.» Ἡ διδασκαλία αὐτῶν εἶναι σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἀτομική. Εἶναι πραγματογνωμοσύνη, διδασκαλία πειραματική. Ὁ Χριστὸς ἐδίδαξε τὰς Χριστιανικὰς ἀρετάς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἰδίαν του ζωὴν τὰς ἐπραγματοποίησε, ἡμεῖς δὲ θὰ μάθωμεν τὴν Τέχνην Του, ***ἐὰν ζῶμεν*** μετ' αὐτοῦ, ὅπως τὸ πάλαι οἱ μαθητευόμενοι τεχνῖται ἔζων πλησίον τοῦ διδασκάλου καὶ ἀρχιτεχνίτου των.

Ἡ πρόσκλησις τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς κοπιῶντας καὶ πεφορτισμένους μᾶς καλεῖ νὰ ἀρχίσωμεν ἐκ νέου τὴν ζωὴν ἐπὶ τῇ βάσει νέας τινὸς ἀρχῆς—τῆς ἰδίας Του ἀρχῆς. «Προσέξατε», λέγει, «καὶ ἰδέτε μὲ ποῖον τρόπον ἐγὼ διεξάγω τὰ τῆς ζωῆς. Ἀκολουθήσατέ με. Πάρετε τὴν ζωὴν ὅπως ἐγὼ τὴν λαμβάνω. Ἐστὲ πρᾶοι καὶ ταπεινοὶ τὴν καρδίαν καὶ θὰ εὕρετε ἀνάπαυσιν».

Καὶ ὅμως κατ' ἐπιφάνειαν ἡ ἐπίγειος ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξε ζωὴ ἐκ τῶν μᾶλλον τεταραγμένων ὅσον ἐδοκίμασέ ποτε ἄνθρωπος. Θύελλαι καὶ κατακλυσμοὶ ἀντιστάσεως τὸν προσέβαλλον ἀδιακόπως μέχρι τέλους, ἀλλ' ἡ ἐσωτερική του ζωὴ ἦτο γαληναία ὡς μία θάλασσα ὑαλίνη. Ἐκεῖ ἀδιακόπως ἐβασίλευεν ἡ εἰρήνη. Εἰς οἱανδήποτε στιγμὴν τὸν ἐπλησίαζέ τις θὰ εὕρισκεν ἀνάπαυσιν. Καὶ κατὰ τὰς τελευταίας ὥρας τῆς μετὰ τῶν μαθητῶν Του ἐπικοινωνίας, ἐνῷ ἐγνώριζεν ὅτι οἱ ἐχθροί Του τὸν παραμόνευον εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ, στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητάς Του τοῖς προσέφερεν, ὡς ὑστάτην παρακαταθήκην — τὴν Εἰρήνην Του. (Ἰωάν. ιδ΄. 21).

Ἡ τοιαύτη ἀνάπαυσις δὲν ἀποκτᾶται διὰ τῶν θρησκευτικῶν συγκινήσεων, διὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων τῆς λατρείας, οὔτε διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς φύσεως ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἂν καὶ εἰς ὅλα ταῦτα ὑπάρχει κατευνασμός. Ἡ εἰρήνη συνίσταται εἰς τὴν τελείαν ἰσορροπίαν τῆς ψυχῆς, εἰς τὴν ἀπόλυτον προσαρμογὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἔντασιν τῶν ἐξωτερικῶν περιστάσεων, εἰς τὴν ἑτοιμότητα τῆς ψυχῆς διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Εἶναι ἡ σταθερότης τῶν βεβαίων πεποιθήσεων, ἡ αἰωνία γαλήνη πίστεως ἀκλονήτου, ἡ ἀνάπαυσις καρδίας βαθέως ἐρριζωμένης ἐν τῷ Θεῷ.

Δύο ζωγράφοι ἠθέλησαν νὰ παραστήσουν τὴν Ἀνάπαυσιν. Ὁ πρῶτος ἐξέλεξεν ὡς θέμα τοῦ πίνακός του λίμνην ἤρεμον καὶ μοναχικήν, ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων. Ὁ δεύτερος παρέστησε καταρράκτην συντριβόμενον παταγωδῶς ἐπὶ τῶν βράχων, παρὰ τὸ χεῖλος δὲ τοῦ ρεύματος λεπτὸν δένδρον κλίνον ἄνωθεν τοῦ ἀφρίζοντος ὕδατος, καὶ εἰς τὸ δίχασμα ἑνὸς κλάδου, σχεδὸν διαβρεχομένην ἀπὸ τὸν ἀφρόν,

μίαν φωλεάν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκάθητο, ἀτάραχον, ἓν μικρὸν πτηνόν. Ἡ πρώτη εἰκὼν ἀπεικόνιζε τὴν στασιμότητα, ἡ δευτέρα ἦτο εἰκὼν τῆς ἀληθοῦς ἀναπαύσεως. Διότι ἡ ἀνάπαυσις δὲν εἶναι ἀδράνεια. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουν δύο στοιχεῖα —ἡ ἠρεμία καὶ ἡ ἐνέργεια, ἡ σιγὴ καὶ ἡ κίνησις τῆς ζωῆς. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποίαν καὶ ἦλθε νὰ διδάξῃ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα—ζωὴν πληρεστέραν, πλουσιωτέραν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ζοῦν οἱ ἄνθρωποι—τὴν ἀληθῆ ζωήν, τῆς ὁποίας Ἐκεῖνος ἦτο κάτοχος καὶ τὴν ὁποίαν προσφέρει εἰς πάντας τοὺς ἀποτυχόντας καὶ ἀπογοητευμένους, λέγων «Ἔλθετε πρός Με καὶ Ἐγὼ θέλω σᾶς ἀναπαύσει.»

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἐρρίκου Δρῶμμονδ).

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

[συνέχεια]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Ἡ πρώτη Σύνοδος τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας (1).

Ἐπανελθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐκ τῆς περιοδείας αὐτῶν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας, «διέτριβον ἐκεῖ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς», ἀναπαυόμενοι βεβαίως ἀπὸ τῶν κόπων τῆς περιοδείας των καὶ συμμετέχοντες εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας.

Ἀλλ᾽ ἡ ἡσυχία των αὕτη δὲν ἦτο προωρισμένη νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς πρώτης ἱδρύσεώς της, οὐδέποτε ἔμεινεν ἐπὶ μακρὸν ἀδιατάρακτος ὑπὸ ἐχθρῶν ἐξωτερικῶν τε καὶ ἐσωτερικῶν, ἰδίως δὲ ὑπὸ «**ψευδαδέλφων**». Ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα ἐκ τῶν δώδεκα μαθητῶν τοῦ Κυρίου, ἡ ἀνειλικρίνεια τοῦ Ἀνανίου καὶ τῆς Σαπφείρας μεταξὺ τῶν πρώτων ὀπαδῶν τῶν Ἀποστόλων, ὁ «γογγυσμὸς» τῶν Ἑλληνιστῶν κατὰ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Στεφάνου, ἡ ἀποχώρησις τοῦ Ἰωάννου (Μάρκου) ἀπὸ τῆς συνοδείας τοῦ Παύλου ἐν Πέργῃ, κτλ.—ἦσαν ἐπεισόδια ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν πρώτων βημάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ, μαρτυροῦντα ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἁγιωτάτη θρησκεία, ἣν ἐγνώρισέ ποτε ὁ κόσμος, εἶχε νὰ παλαίῃ κατὰ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καὶ ἀτελῶν χαρακτήρων τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς. Οὕτω καὶ τώρα τὴν χαρὰν καὶ ἐνθάρρυνσιν τῆς ἐκκλησίας Ἀντιοχείας ἐκ τῆς περιοδείας τῶν πρώτων Χριστιανῶν ἱεραποστόλων ἦλθε νὰ ταράξῃ μία σοβαρὰ ἀντιλογία, ὑποκινηθεῖσα ἔξωθεν, ἐπὶ ζητήματος ζωτικωτάτου διὰ τὸ μέλλον τῆς ὅλης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, τοὺς Ἰουδαίους, ἂν καὶ διεσπαρμένους καθ᾽ ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας τῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου Θαλάσσης καὶ κατοικοῦντας ὡς

(1) Ὅρα διὰ τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἐκτενῶς Πράξ. ιε΄. καὶ Γαλάτ. β΄.

μειοψηφίας ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεγάλων Ἐθνικῶν κοινωνιῶν, ἐχώριζε **μέγας καὶ ἀνυπέρβλητος φραγμὸς ἀπὸ τῶν Ἐθνικῶν,** μεταξὺ τῶν ὁποίων ἔζων. Συνηντῶντο μὲν καὶ συνηλλάσσοντο οἱ ἁπανταχοῦ Ἰουδαῖοι μετὰ τῶν Ἐθνικῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἀλλ᾽ οὐδεμίαν εἶχον μετ᾽ αὐτῶν κοινωνικὴν ἐπαφήν. Συναισθανόμενοι ἑαυτοὺς ὡς τὸν περιούσιον λαὸν τοῦ Ἰεχωβᾶ, ἀνατεθραμμένοι δὲ αὐστηρῶς εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ἀληθοῦς Θεοῦ καὶ εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, οἱ Ἰουδαῖοι ὄχι μόνον ἐβδελύττοντο τὴν **εἰδωλολατρείαν** τῶν Ἐθνικῶν γειτόνων των, ἀλλὰ καὶ ἐμίσουν αὐτοὺς ὡς ἀλλοτρίους τῆς πίστεως αὐτῶν καὶ ἀπεστρέφοντο αὐτοὺς ὡς **ἀκαθάρτους,** εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε καὶ τὸ νὰ συμφάγωσι μετ᾽ Ἐθνικῶν ἐθεώρουν βδέλυγμα. Ἐχωρίζοντο, τοῦτ᾽ ἔστιν, ἀπὸ τῶν Ἐθνικῶν ὄχι μόνον θρησκευτικῶς καὶ φυλετικῶς, ἀλλὰ καὶ **κοινωνικῶς,** ὅπως ἄλλως τε καὶ ὁ ἱερός των νόμος ὥριζεν (1).

Ἦτο λοιπὸν εὐνόητον ὅτι οἱ δεχθέντες τὸν Χριστιανισμὸν Ἰουδαῖοι, οἱ ζῶντες ἐντὸς τοῦ στενοῦ πατροπαραδότου περιβάλλοντος τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ζυμωμένοι νηπιόθεν μὲ τοιαύτας ἀντιλήψεις καὶ ἐθνικὰς παραδόσεις, **ἐδυσκολεύοντο νὰ δεχθῶσι τοὺς ἐξ ἐθνῶν Χριστιανοὺς εἰς πλήρη ἐπικοινωνίαν,** ἐφ᾽ ὅσον οὗτοι δὲν ἐτήρουν τὰς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου καὶ δὲν ἔφερον τὸ διακριτικὸν ἐξωτερικὸν γνώρισμα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ — τὴν **περιτομήν** (2).

Διὰ τοῦτο, ὡς εἴδομεν ἐν τῷ 8ῳ κεφαλαίῳ, οἱ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀδελφοὶ σφοδρῶς ἀπεδοκίμασαν τὸν Ἀπόστολον Πέτρον, ἐπειδὴ εἰς τὴν Καισάρειαν εἰσῆλθεν εἰς οἰκίαν Ἐθνικοῦ καὶ συνέφαγε μετὰ τοῦ Ρωμαίου ἑκατοντάρχου Κορνηλίου καὶ ἄλλων ἀπεριτμήτων. Καὶ τότε μὲν ὑπεχώρησαν («ἡσύχασαν») ὅτε ὁ Πέτρος τοῖς ἀφηγήθη πῶς ὁ Θεὸς δι᾽ ὁράματος ἐν Ἰόππῃ τῷ παρήγγειλε νὰ μὴ θεωρῇ ἀκαθάρτους ἐκείνους, οὓς Αὐτὸς ἐκαθάρισεν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ Θεία αὕτη παραγγελία ταχέως ἐλησμονήθη ὑπὸ τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ· διότι εἰς τὴν ἐκεῖ ἐκκλησίαν, ἀποτελουμένην πιθανῶς ἐξ Ἰουδαίων ἀδελφῶν ἀποκλειστικῶς, **τὸ Ἰουδαΐζον πνεῦμα** ἀνέζησε πάλιν καὶ ἐκεῖθεν ἐξῆλθε καὶ ἐζήτησε νὰ ἐπιβληθῇ καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας. Ὅτε ἐγνώσθησαν ἐν Ἱερουσαλὴμ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἱεραποστολικῆς περιοδείας τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Βαρνάβα — πῶς ὁ Θεὸς «ἤνοιξε

---

(1) Οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑβραίων τῆς σήμερον δὲν διατηροῦσι πλέον τὴν ἀποκλειστικότητα ταύτην, ἀλλὰ καὶ συντρώγουσι καὶ συναναστρέφονται μετὰ τῶν Χριστιανῶν. Εἰς τὴν Ἰνδοστάνην ὅμως οἱ σημερινοὶ **Ἰνδοὶ** (ἤτοι, οἱ ὀπαδοὶ τῆς Ἰνδουϊκῆς θρησκείας) εἶναι ἐπίσης αὐστηροὶ ὅσον οἱ Ἰουδαῖοι τῆς ἐποχῆς τοῦ Παύλου· δὲν συντρώγουσιν οὐδὲ ἔχουσι κοινωνικὰς σχέσεις μετὰ τῶν συμπολιτῶν των Μωαμεθανῶν καὶ Παρσῆ (πυρολατρῶν). Ἀκόμη δὲ καὶ ἀναμεταξύ των εἶναι διῃρημένοι εἰς **τάξεις ἢ φρατρίας** (castes), αἵτινες οὐδεμίαν ἐπικοινωνίαν ἢ ἐπιμιξίαν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας. Ὁ Βραχμᾶνος λ. χ. θεωρεῖ μόλυνσιν ὄχι μόνον τὸ νὰ συμφάγῃ μὲ Ἰνδοὺς ἄλλης τάξεως, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἐγγίσῃ κἂν αὐτούς· οἱ δὲ τῆς κατωτάτης ὅλων τῶν τάξεων τούτων — οἱ Παριαι λεγόμενοι — ἀποκλείονται, ὡς ἀκάθαρτοι, παντὸς συγχρωτισμοῦ μὲ τοὺς Ἰνδοὺς τῶν ἄλλων τάξεων.

Ὁμοίως ἀναγινώσκομεν εἰς τὴν Π. Διαθήκην (Γέν. μγ΄. 32) ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι δὲν συνέτρωγον μετὰ τῶν Ἑβραίων, «ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι βδέλυγμα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους».

(2) Εἰς τὸν Ἰουδαϊσμὸν ἐγίνοντο μὲν δεκτοὶ προσήλυτοι ἐκ τῶν Ἐθνικῶν, ὡς λ. χ. οἱ ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ λεγόμενοι «Ἕλληνες», ὤφειλον ὅμως οὗτοι ἀμέσως νὰ περιτέμνωνται.

θύραν πίστεως καὶ εἰς τὰ ἔθνη», πῶς ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας ἐλευθέρως συνανεστρέφοντο τοὺς ἀπεριτμήτους προσηλύτους των ἐν Κύπρῳ καὶ Πισιδίᾳ καὶ Λυκαονίᾳ, καὶ πῶς ἐν αὐτῇ τῇ Ἀντιοχείᾳ οὐδεμία διάκρισις ἐγίνετο μεταξὺ τῶν ἐκ περιτομῆς καὶ τῶν ἐξ ἐθνῶν ἀδελφῶν—φαίνεται ὅτι ἐκορυφώθη ἡ δυσφορία τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἰουδαϊζόντων.

Διὰ τοῦτο, ὡς λέγει ὁ Λουκᾶς, «τινὲς ἀπὸ Ἰουδαίας, κατελθόντες (εἰς Ἀντιόχειαν), ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ἐὰν μὴ περιτέμνησθε . . . οὐ δύνασθε σωθῆναι» Ὁ Παῦλος, εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολήν του, χαρακτηρίζει τὴν πρᾶξιν ταύτην πολὺ βαρύτερον, ἀποκαλῶν τοὺς Ἰουδαΐζοντας τούτους κήρυκας «**παρεισάκτους ψευδαδέλφους,** οἵτινες παρεισῆλθον διὰ νὰ κατασκοπεύσωσι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν, ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ὑποδουλώσωσιν ἡμᾶς» (β΄. 4). Ἐκ τῶν ἐκφράσεων τούτων δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οἱ Ἰουδαΐζοντες οὗτοι δὲν ἦλθον εἰς Ἀντιόχειαν φανερῶς καὶ ἐπισήμως ὡς κήρυκες τῆς ἰδέας των, ἀλλὰ μετῆλθον ἀφανῆ καὶ ὕπουλον προπαγάνδαν μεταξὺ τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν, ἕως οὗ κατώρθωσαν νὰ «ταράξωσι καὶ διαστρέψωσι τὰς ψυχάς» τινων ἐξ αὐτῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ ὅλη των ἐνέργεια ἦτο **ἐξ ἰδίας αὐτῶν πρωτοβουλίας** καὶ οὐχὶ κατ᾿ ἐντολὴν τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐκκλησίας· τοῦτο οἱ Ἀπόστολοι βραδύτερον ρητῶς ἐδήλωσαν (Πράξ. ιε΄. 24).

Πάντως ὅμως τὸ ζήτημα ἐτέθη καὶ ἐτάραξε βαθέως τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίαν. Ὅθεν καὶ ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας νὰ σταλῇ ὁ Παῦλος, ὁ Βαρνάβας «καί τινες ἄλλοι» πρὸς τοὺς Ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅπως θέσωσι τὸ ζήτημα τοῦτο ἐνώπιόν των. Διότι οἱ Ἀπόστολοι ἐκεῖ εἶχον ἀκόμη τὴν ἕδραν αὐτῶν, ἡ δὲ ἐκκλησία Ἱεροσολύμων, ἧς προΐστατο ὁ Ἰάκωβος, ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ μήτηρ πασῶν τῶν Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν (1). Πόσοι ἐν ὅλῳ συνώδευσαν τὸν Παῦλον εἰς τὴν ἀποστολὴν ταύτην δὲν μᾶς λέγουσι τὰ ἀποστολικὰ χρονικά. Γνωρίζομεν μόνον ὅτι ὁ Παῦλος εἶχε συμπαραστάτας ἀφ᾿ ἑνὸς μὲν τὸν Βαρνάβαν, ἄνδρα ὄχι μόνον Ἰουδαῖον, ἀλλὰ καὶ Λευΐτην, ἀφ᾿ ἑτέρου δὲ τὸν Τίτον, προσήλυτον Ἕλληνα ἀπερίτμητον (2). Οὕτω δὲ ἀντεπροσωπεύοντο εἰς τὴν ἀποστολὴν ταύτην καὶ αἱ δύο τάξεις τῶν ἀδελφῶν— ἡ τῶν ἐκ περιτομῆς καὶ ἡ τῶν ἐξ ἐθνῶν—

(1) Ἐκτὸς ὅμως τῆς ἐντολῆς τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, φαίνεται ὅτι ὁ Παῦλος ἔλαβε καὶ ἰδιαιτέραν ἔμπνευσιν ἐκ Θεοῦ· διότι λέγει: «Ἀνέβην δὲ (εἰς Ἱεροσόλυμα) **κατ᾿ ἀποκάλυψιν**» (Γαλάτ. β΄. 2).

(2) Ὁ Τίτος τὸ πρῶτον ἐδῶ ἀναφέρεται ἐν σχέσει πρὸς τὸ ταξείδιον τοῦτο εἰς Ἱεροσόλυμα. Βραδύτερον τὸν ἀπέστειλεν ὁ Παῦλος εἰς διαφόρους ἐκκλησίας τῆς Ἀχαΐας καὶ ἰδίως τῆς Κορίνθου, καὶ τὸν ἐπεφόρτισε νὰ ἐνεργήσῃ ἐράνους ὑπὲρ τῶν ἀπόρων ἐκκλησιῶν τῆς Ἰουδαίας. Ἐπίσης τὸν ἀφῆκεν ἐν Κρήτῃ, «ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ καὶ καταστήσῃ κατὰ πόλεις πρεσβυτέρους» (Τίτ. α΄. 5). Ἡ μεταγενεστέρα ἐκκλ. παράδοσις, βασιζομένη εἰς τὸ χωρίον τοῦτο, θέλει τὸν Τίτον **ἐπίσκοπον Κρήτης**· καὶ ἡ παράδοσις αὕτη ἔκτοτε διετηρήθη μέχρι σήμερον. Ἐν τούτοις, ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς (γ΄. 12) πληροφορούμεθα ὅτι ἡ ἐν Κρήτῃ ἀποστολὴ τοῦ Τίτου ἦτο **προσωρινὴ** καὶ ὅτι ταχέως θὰ ἀπήρχετο ἐκεῖθεν εἰς Νικόπολιν τῆς Ἠπείρου· βραδύτερον δὲ τὸν ἀναφέρει ὁ Παῦλος ὡς ἐργάτην τοῦ Εὐαγγελίου ἐν **Δαλματίᾳ** (Β΄. Τιμόθ. δ΄. 10). Ἑπομένως διὰ τὴν «ἐπισκοπήν» του ἐν Κρήτῃ δὲν ὑπάρχει καμμία ἱστορικὴ βάσις ἢ πιθανότης.

ἀμφότεραι κεκηρυγμέναι κατὰ τῶν ἀξιώσεων τῶν Ἰουδαϊζόντων. Φαίνεται μάλιστα ὅτι ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας ἦτο μὲ τὸ μέρος τοῦ Παύλου, ἤτοι, κατὰ τῶν Ἰουδαϊζόντων, διότι ἀναφέρεται ὅτι ὁ Παῦλος καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἀναχωρήσαντες εἰς Ἱεροσόλυμα «προεπέμφθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας». Εἶναι ἄλλως τε καὶ πλέον ἢ πιθανὸν ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ Χριστιανῶν ἦσαν ἐξ ἐθνῶν προσήλυτοι.

Ἡ «πρεσβεία» αὕτη τῶν Ἀντιοχέων πρὸς τοὺς Ἀποστόλους διῆλθε φυσικῷ τῷ λόγῳ τὴν Φοινίκην καὶ τὴν Σαμάρειαν, ἐπισκεπτομένη τὰς καθ᾽ ὁδὸν Χριστιανικὰς κοινότητας, τὰς ὁποίας ἐχαροποίησε καὶ ἐνεθάρρυνε («διηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν»), ἐπὶ τέλους δ᾽ ἔφθασεν εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν. Ἐκεῖ ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτοὺς ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε διὰ τοῦ κηρύγματος τῶν ἱεραποστόλων μεταξὺ τῶν Ἐθνικῶν.

Φαίνεται ὅτι εὐθὺς κατὰ τὴν πρώτην ταύτην ὑποδοχὴν ἐτέθη ἐπὶ τάπητος τὸ φλέγον ζήτημα τοῦ Ἰουδαΐζοντος Χριστιανισμοῦ. Μεταξὺ τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν ἦσαν καί τινες «ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων», οἵτινες, ὡς ὁ πρῴην συμμαθητής των Παῦλος, εἶχον πιστεύσει εἰς τὸν Χριστόν, οἵτινες ὅμως, ἀντιθέτως πρὸς τὸν Παῦλον, ***δὲν εἶχον ἐγκαταλείψει τὰς Φαρισαϊκάς των προλήψεις.*** Οὗτοι ἠγέρθησαν εἰς τὴν συνάθροισιν τῆς ὑποδοχῆς καὶ ἐπέμενον λέγοντες ὅτι οἱ ἐξ ἐθνῶν προσερχόμενοι πρέπει νὰ περιτέμνωνται καὶ νὰ παραγγέλλωνται νὰ φυλάττωσι τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως. Διὰ τῆς ἀξιώσεως ταύτης ἀπεδοκιμάζετο ὁλόκληρον τὸ μέχρι τοῦδε ἔργον τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Βαρνάβα, οἵτινες εἰς οὐδένα ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐπίστευσαν διὰ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν, εἶχον ἐπιβάλει τοὺς ὅρους τούτους, ἀλλ' ἐδέχθησαν αὐτοὺς ἀπεριτμήτους εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι λοιπὸν εὐνόητον ὅτι κατὰ τῆς ἀξιώσεως ταύτης τῶν Χριστιανῶν Φαρισαίων τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀντεπεξῆλθον σθεναρῶς ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας.

Ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἀπόστολοι ἐθεώρησαν ἐπιβαλλόμενον ***νὰ συγκαλέσωσιν εἰδικὴν συνέλευσιν*** τῶν πρεσβυτέρων, ὅπως συσκεφθῶσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Αὕτη δὲ εἶναι ***ἡ πρώτη Σύνοδος*** τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Εἰς ταύτην ἔλαβον μέρος ὄχι μόνον οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῆς ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐκκλησίας Ἀντιοχείας (¹).

Ἡ συζήτησις εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην ὑπῆρξε «πολλὴ»—δηλ. μακρὰ καὶ βεβαίως ζωηρά. Ἐπὶ τέλους, πρῶτος ἐκ τῶν παρόντων τριῶν Ἀποστόλων (²), ἠγέρθη ὁ ***Πέτρος,*** ὅστις ὑπέμνησεν ὅτι δι᾽ αὐτοῦ ὁ Θεὸς τὸ πρῶτον διέταξε νὰ κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰ ἔθνη καὶ δὲν ἔκαμε καμμίαν διάκρισιν μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ

(¹) Πιθανῶς ἔλαβε μέρος καὶ ***ἡ ὁλομέλεια τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολυμων*** διότι ἡ ἀπόφασις τῆς Συνόδου ταύτης, ὡς ἀναγράφεται ἐπὶ λέξει εἰς τὰ ἐδάφια 23—30 τοῦ ιε'. κεφ. τῶν Πράξεων, ἀρχίζει μὲ τὰς λέξεις: «Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοί». Εἰς δὲ τὸ 22ον ἐδάφιον λέγεται: «Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ». Ἐκ τούτων καταφαίνεται ἡ δημοκρατικὴ ὀργάνωσις τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

(²) «Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης» (Γαλάτ. β'. 9).

Ἐθνικῶν ἐν τῇ πίστει. Ἠρώτησε δὲ τοὺς Ἰουδαΐζοντας: «Διατί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιβάλλοντες ζυγὸν εἰς τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, τὸν ὁποῖον οὔτε ἡμεῖς οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν ἠδυνήθημεν νὰ βαστάσωμεν;» Εἰς τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα τοῦ Πέτρου τὸ πλῆθος ἐσιώπησε. Μετὰ τὸν Πέτρον ὡμίλησαν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας, ἐκθέσαντες τὰ ὅσα εἶδον καὶ εἰργάσθησαν ὁμοῦ μεταξὺ τῶν Ἐθνικῶν καὶ τὰ θαύματα, δι᾽ ὧν ὁ Θεὸς ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιδοκιμασίαν Αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐνεργειῶν των, ἀκριβῶς ὅπως εἶχε διὰ θαυμάτων ἐνισχύσει τὸ κήρυγμα τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάννου.

Τελευταῖος ὡμίλησεν ὁ Ἰάκωβος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, ὁ προεστὼς τῆς ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ὅστις ὡς ἐκ τῆς αὐστηρότητος τοῦ χαρακτῆρός του ὠνομάζετο «ὁ Δίκαιος» ὑπὸ Ἰουδαίων τε καὶ Χριστιανῶν. Ὁ Ἰάκωβος αὐτός, πιστὸς τηρητὴς τοῦ Νόμου καὶ ἐμβριθὴς μελετητὴς τῶν Προφητῶν, ἀπέδειξεν εἰς τοὺς ἀκροατάς του ἐκ ρήσεως τοῦ προφήτου Ἀμώς, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἦτο ἡ πλήρωσις τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, καὶ ὅτι ἡ πλήρωσις αὕτη ἐγένετο κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ, ὅπως «πάντα τὰ ἔθνη ἐκζητήσωσι τὸν Κύριον». Καὶ κατέληξεν εἰς τὴν ἀτομικήν του κρίσιν: «Ὅθεν ἐγὼ κρίνω νὰ μὴ παρενοχλῶμεν τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφοντας εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ νὰ γράψωμεν εἰς αὐτοὺς νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ τῶν μιασμάτων τῶν εἰδώλων καὶ ἀπὸ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος» (1).

Ἡ γνώμη δὲ αὕτη τοῦ σεβασμίου πρεσβύτου ὑπερίσχυσε καὶ ἡ Σύνοδος (ὡς φαίνεται, διὰ βοῆς) προέβη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως γραφῇ ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀδελφούς:

«Οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν. Ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς, λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν Νόμον, οἷς οὐ διεστειλάμεθα, ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδόν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδοκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. Ἔδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος, πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων: Ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτούς, εὖ πράξετε. Ἔρρωσθε!» (2).

(1) Ὁ τρίτος ἐκ τῶν παρόντων Ἀποστόλων, ὁ Ἰωάννης, δὲν ἀναφέρεται ὡς ὁμιλήσας ἐν τῇ συζητήσει ταύτῃ. Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀμφιβάλωμεν ὅτι ἐξέφρασε καὶ αὐτὸς τὴν γνώμην του καὶ ὅτι ἡ γνώμη του ἦτο σύμφωνος πρὸς τὴν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Παύλου. Ὁ γράψας πρὸς τὰς ἐκκλησίας: «Αὕτη εἶναι ἡ ἐντολὴ Αὐτοῦ, νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους», δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιδοκιμάσῃ ἐκείνους, οἵτινες ἤθελον νὰ προσθέσουν ἄλλους ὅρους εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην.

(2) Χάριν τῶν μὴ ἀρχαιομαθῶν ἀναγνωστῶν μας παραθέτομεν τὴν ὡς ἄνω ἐπιστολὴν κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ Βάμβα: «Οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ πρὸς τοὺς ἐξ ἐθνῶν ἀδελφούς, τοὺς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν, χαίρειν. Ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες σᾶς ἐτάραξαν μὲ λόγους καὶ διαστρέφουσι τὰς ψυχάς σας, λέγοντες νὰ περιτέμνησθε καὶ νὰ φυλάττητε τὸν Νόμον [τοῦ Μωϋσέως], εἰς τοὺς

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι τὸ πρῶτον ἐπίσημον ἔγγραφον τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ διεσώθη μέχρις ἡμῶν. Εἶναι δὲ σπουδαιότατον, διότι δι' αὐτοῦ ἐλύθη τὸ ἐπίμαχον τοῦτο ζήτημα ὁριστικῶς, μὲ ὅλον τὸ κῦρος τῶν Ἀποστόλων, ὁ δὲ Χριστιανισμὸς ἀπηλλάγη ἅπαξ διὰ παντὸς τοῦ νεκροῦ Λευϊτισμοῦ καὶ κατέστη θρησκεία παγκόσμιος.

Μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου, καὶ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Ἀντιοχειανῆς ἀποστολῆς, ἔλαβε χώραν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἕτερον γεγονὸς βαρυσήμαντον. Μέχρι τοῦδε ὁ Παῦλος δὲν εἶχεν ἀναγνωρισθῆ ὡς ἀπόστολος ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων. Εἶχεν, ὡς εἴδομεν, ἐν Ἀντιοχείᾳ μᾶλλον τὸν βαθμὸν τοῦ διδασκάλου, ὑπῆρχον δὲ οἱ ἀντιλέγοντες εἰς τὴν θείαν αὐτοῦ κλῆσιν καὶ εἰς τὸ κῦρος τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Ἤδη ὅμως μετὰ τὰ ἀδρὰ ἀποτελέσματα τοῦ κηρύγματός του ἐν Κιλικίᾳ, Κύπρῳ, Παμφυλίᾳ, Πισιδίᾳ καὶ Λυκαονίᾳ, καὶ τὰ «σημεῖα» (θαύματα), δι' ὧν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐπεσφράγισε τὴν ἀποστολήν του, οἱ Ἀπόστολοι Ἰάκωβος, Πέτρος καὶ Ἰωάννης, θεωρούμενοι ὡς στύλοι τῆς Ἐκκλησίας, ἔδωκαν εἰς αὐτὸν μετὰ τοῦ Βαρνάβα «δεξιὰν κοινωνίας», ἤτοι, ἀνεγνώρισαν αὐτὸν ὡς ἀδελφὸν καὶ συνάδελφον καὶ Ἀπόστολον τῶν Ἐθνῶν, ἐνῷ αὐτοὶ (οἱ παλαιοὶ Ἀπόστολοι) θὰ ἐκήρυττον πρὸς τοὺς Ἰουδαίους (Γαλάτ. β'. 9).

Ἀφοῦ οὕτως ἐλύθησαν κατ' εὐχὴν πάντα τὰ ἐκκρεμῆ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Παῦλος, ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Τίτος ἀνεχώρησαν ἐξ Ἱερουσαλὴμ δι' Ἀντιόχειαν, συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν δύο ἐκλεγέντων ἀντιπροσώπων τῆς Συνόδου Ἰούδα καὶ Σίλα, ἀνηκόντων εἰς τὴν τάξιν τῶν «προφητῶν». Ἡ ἄφιξίς των εἰς Ἀντιόχειαν καὶ ἡ ἀνακοίνωσις τῆς ἐπιστολῆς τῶν Ἀποστόλων ἐχαιρετίσθη μετὰ χαρᾶς ὑπὸ τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἡ ληφθεῖσα ἀπόφασις ἔφερε παρηγορίαν καὶ εἰρήνην. Ἐκ τῶν δύο ἀντιπροσώπων τῆς Ἱερουσαλὴμ ὁ μὲν Ἰούδας μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ὁ δὲ Σίλας ἐπροτίμησε νὰ παραμείνῃ ἐν Ἀντιοχείᾳ, γενόμενος κατόπιν συνοδὸς καὶ συνεργάτης τοῦ Παύλου εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν αὐτοῦ ἔργον.

(ἀκολουθεῖ)

ὁποίους ἡμεῖς δὲν παρηγγείλαμεν [τοῦτο], ἐφάνη εὔλογον εἰς ἡμᾶς, συνελθόντας ὁμοθυμαδόν, νὰ ἐκλέξωμεν ἄνδρας καὶ νὰ πέμψωμεν πρὸς σᾶς μετὰ τῶν ἀγαπητῶν ἡμῶν Βαρνάβα καὶ Παύλου, ἀνθρώπων, οἵτινες παρέδωκαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀπεστείλαμεν λοιπὸν τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Σίλαν, διὰ νὰ [σᾶς] ἀπαγγείλωσι καὶ αὐτοὶ διὰ στόματος τὰ αὐτά. Διότι ἐφάνη εὔλογον εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ μὴ σᾶς ἐπιβάλωμεν κανὲν πλειότερον βάρος ἐκτὸς τῶν ἀναγκαίων τούτων: Νὰ ἀπέχητε ἀπὸ εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· ἀπὸ τῶν ὁποίων φυλάττοντες ἑαυτούς, θὰ πράξητε καλῶς. Ὑγιαίνετε!».

—*Ἂς μὴ σπαταλῶμεν τὸν παρόντα χρόνον ἀνησυχοῦντες περὶ τοῦ μέλλοντος*

—*Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἄνευ τοῦ φωτὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶναι ὡς τὸ ἡλιακὸν ὡρολόγιον ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης*

—*Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος τόσον ἀσήμαντος ὥστε νὰ μὴ ἀφίνῃ ἴχνη, εἴτε καλά, εἴτε κακά.*

—*Ὁ παραδεχόμενος συμβουλὴν εἶνε πολλάκις ἀνώτερος ἐκείνου ὁ ὁποῖος τὴν δίδει.*

—*Ὁ ὁμιλῶν χωρὶς νὰ σκεφθῇ εἶναι ὡς ὁ πυροβολῶν χωρὶς νὰ σκοπεύσῃ.*

—*Ὅταν περί τινος δὲν δύνασαι νὰ εἴπῃς καλόν, σιώπα.*

ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΧΑΡΙΣΜΑΤΩΝ

[Συνέχεια καὶ τέλος]

IV

Συμπεράσματα

Ἐκ τῶν προεκτεθέντων βλέπομεν, ὅτι τὰ πνευματικὰ «χαρίσματα», ἅτινα ἀναφέρονται ὡς ὑπάρξαντα εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, ἦσαν: α΄) ***εἰδικά,*** δηλ. δὲν ἐδίδοντο ὑπὸ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος εἰς ὅλους τοὺς πιστούς, ἀλλ᾽ εἴς τινας μόνον, καὶ β΄) ***πρόσκαιρα,*** δηλ. δὲν ἦσαν μόνιμον κτῆμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ᾽ ὑπῆρξαν πρὸς καιρὸν μόνον, καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἔπαυσαν.

1) Ὅτι οὐχὶ ὅλοι οἱ πιστοὶ ἐλάμβανον χαρίσματα εἶναι φανερὸν ἐκ τῶν λόγων τοῦ Παύλου: «Μήπως πάντες ἐνεργοῦσι θαύματα; Μήπως πάντες ἔχουσι χαρίσματα ἰαμάτων; μήπως πάντες λαλοῦσι γλώσσας; μήπως πάντες διερμηνεύουσι;» (ιβ΄. 30). Μερικὰ μάλιστα τῶν χαρισμάτων μόνον οἱ Ἀπόστολοι εἶχον, ὡς λ. χ. τὸ χάρισμα τῶν ***θαυμάτων*** καὶ τῶν ***ἰαμάτων***· διότι οὐδαμοῦ τῆς Κ. Διαθήκης ἀναφέρεται ἄλλος τις ἐκτὸς τῶν Ἀποστόλων, ὡς ἐνεργήσας θαῦμα ἢ θεραπείαν σωματικήν. Τὸ χάρισμα τῆς ***προφητείας*** ἐπίσης ἦτο τόσον περιωρισμένον, ὥστε οἱ ἔχοντες αὐτὸ ἀπετέλουν ἰδιαιτέραν τάξιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τὸ ἴδιον πρέπει νὰ συμπεράνωμεν καὶ διὰ τὸ χάρισμα τῶν γλωσσῶν· ἀκριβῶς δὲ διότι δὲν κατενόησαν τοῦτο οἱ Κορίνθιοι Χριστιανοὶ καὶ ἐκ πεπλανημένου ζήλου (ἢ καὶ ἐκ κενοδοξίας) ἐνόμισαν, ὅτι πᾶς οἱοσδήποτε πιστὸς δύναται νὰ ἔχῃ καὶ νὰ ἀσκῇ τὸ χάρισμα τοῦτο, ἐπῆλθον τὰ ἄτοπα ἐν τῇ ἐκεῖ Ἐκκλησίᾳ, τὰ ὁποῖα καυτηριάζει ὁ Ἀπόστολος.

2) Τὰ πνευματικὰ ταῦτα χαρίσματα ἦσαν ***πρόσκαιρα.*** Μετὰ τὸν θάνατον τῶν Ἀποστόλων φαίνεται ὅτι ἐξέλιπον ἐντελῶς, διότι μήτε εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαιοτάτων Πατέρων τοῦ Μεταποστολικοῦ αἰῶνος, μήτε εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων πέντε αἰώνων τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρεται γνήσιόν τι θαῦμα ἢ θαυματουργικὴ θεραπεία ἢ προφήτης ἢ χάρισμα γλωσσῶν, κτλ. Ἀκόμη καὶ ὅταν φθάσωμεν εἰς τὰ συναξάρια τῶν ἁγίων καὶ τὰ παρόμοια μυθιστορήματα τοῦ 6ου αἰῶνος, ὅπου ἀναγινώσκομεν τὰ πλέον ἀλλόκοτα «θαύματα» τοῦ τάδε ἢ δεῖνα ἁγίου, περὶ προφητείας καὶ γλωσσῶν οὐδεμίαν εὑρίσκομεν μνείαν.

Τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἦσαν, ὡς φαίνεται, εἰδικὰ δῶρα τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, χρήσιμα διὰ τὰ πρῶτα βήματα τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν νηπιακήν της ἡλικίαν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἔπαυσαν νὰ ἐμφανίζωνται εὐθὺς ὡς ἡ Ἐκκλησία ἐμεγάλωσε καὶ ἐστερεώθη [1]. Ἄλλως τε, ὅτι τὰ χαρίσματα αὐτὰ θὰ παρήρχοντο ταχέως, προεῖπεν αὐτὸς ὁ Παῦλος: «Τὰ ἄλλα

[1] Ἡ σωματικὴ θεραπεία, περὶ ἧς γράφει ὁ Ἰάκωβος (ε΄. 14), καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἡ Ὀρθόδοξος θεολογία ἐδημιούργησε τὸ «μυστήριον» τοῦ Εὐχελαίου, δὲν περιγράφεται ὡς προερχομένη ἐξ ἀτομικοῦ χαρίσματος ἑνὸς οἱουδήποτε πιστοῦ, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἡνωμένων προσευχῶν τῶν ἑκάστοτε πρεσβυτέρων μιᾶς οἱασδήποτε ἐκκλησίας.

ὅμως, ***εἴτε προφητεῖαι [εἶναι], θέλουσι καταργηθῆ· εἴτε γλῶσσαι, θέλουσι παύσει· εἴτε γνῶσις, θέλει καταργηθῆ»*** (ιγ΄. 8).

3) Εἴδομεν ὡσαύτως ὅτι εἰς τὴν διαβάθμισιν τῶν διαφόρων χαρισμάτων τὸ χάρισμα τῶν γλωσσῶν κατατάσσεται ὑπὸ τοῦ Παύλου εἰς τὴν κατωτάτην βαθμίδα — ἦτο δηλ. χάρισμα, διὰ τὸ ὁποῖον ***κανεὶς πιστὸς δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπαίρεται καὶ νὰ καταφρονῇ τοὺς ἄλλους πιστούς***, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον νὰ δημιουργῇ ταραχὴν καὶ ἀταξίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Καὶ πᾶς, ὅστις τοιαύτην ὑπερβολικὴν σημασίαν ἀπέδιδεν εἰς τὸ χάρισμα τοῦτο, χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου ὡς ***παιδίον. «Ἀδελφοί, μὴ γίνεσθε παιδία κατὰ τὰς φρένας»***, (ιδ΄. 20), γράφει πρὸς τοὺς ζηλωτὰς τοῦ λαλεῖν ἀγνώστους γλώσσας. Μὲ ἄλλας λέξεις εἶναι παιδίον, νήπιον ἀκόμη εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἐκεῖνος, ὅστις νομίζει ὅτι τὸ λαλεῖν «γλώσσας» εἶναί τι ***οὐσιῶδες εἰς τὴν Χριστιανικὴν ζωήν.*** Πῶς ἠδύνατο ὁ Παῦλος σαφέστερον νὰ χαρακτηρίσῃ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀπέδιδον τόσην σημασίαν εἰς τὸ χάρισμα τῶν «γλωσσῶν» καὶ ἐλησμόνουν τὰ οὐσιώδη τῆς θρησκείας; οἱ ὁποῖοι, διὰ νὰ ἐπιδείξουν τὸ χάρισμα, τὸ ὁποῖον ἐνόμιζον ὅτι εἶχον, τοῦ νὰ λαλοῦν ξένας γλώσσας, δὲν ἐδίσταζον νὰ μεταβάλλουν τὰς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας εἰς θορυβώδεις βαβυλωνίας, ὅπου ὅλοι ταυτοχρόνως ἐφώναζον μὲ φωνὰς ἀνάρθρους καὶ ἀκαταλήπτους; Οἱ τοιοῦτοι ἦσαν παιδία εἰς τὸν Χριστιανισμόν, διότι (ὅπως τὰ παιδία) ***ἠρέσκοντο εἰς τὰ ἐξωτερικά***, τὰ κάμνοντα ἐπίδειξιν, καὶ δὲν εἶχον ἀντίληψιν τῶν μεγάλων ἀρχῶν καὶ τῶν σοβαρῶν ἠθικῶν πραγμάτων, ἅτινα ἀπαρτίζουν τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν. Καὶ ὄχι μόνον παιδία ἀποκαλεῖ ὁ Παῦλος τοὺς οὕτω πράττοντας, ἀλλὰ καὶ ***τοὺς παρομοιάζει μὲ τρελλούς***, λέγων: «Ἐὰν λοιπὸν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ λαλῶσι πάντες γλώσσας (ἀγνώστους), εἰσέλθωσι δὲ ἰδιῶται (ξένοι) ἢ ἄπιστοι, δὲν θέλουσιν εἰπεῖ ὅτι ***μαίνεσθε;»*** (ιδ΄. 23). Ἆρά γε δὲν θὰ ἔλεγε τὸ αὐτό, ἂν παρευρίσκετο εἰς καμμίαν συνάθροισιν τῶν σημερινῶν «Πεντηκοστηνῶν»;

4) Ἀλλ' ὁ Παῦλος δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ νὰ καταδικάσῃ τοὺς κατεχομένους ὑπὸ τῆς μανίας τῶν «γλωσσῶν». Τοὺς προτρέπει νὰ ζητήσουν ***«καλήτερα χαρίσματα»*** καὶ τοῖς δεικνύει ***«ἔτι πολὺ ὑπερέχουσαν ὁδόν»*** (ιβ΄. 31). Ἡ πολὺ καλητέρα αὐτὴ ὁδὸς ἐκτίθεται εἰς τὸ θαυμαστὸν 13ον κεφάλαιον τῆς Α΄. πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς, καὶ συνοψίζεται εἰς τὴν λέξιν «***ἀγάπη***».

«Ἐὰν λαλῶ τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, ἔγεινα χαλκὸς ἠχῶν καὶ κύμβαλον ἀλαλάζον» (ιγ΄. 1). Οἱ γλωσσομανεῖς «Πεντηκοστηνοί», ὑποθέτομεν ὅτι φαντάζονται ὅτι αἱ ἄναρθροι καὶ ἀσυνάρτητοι φωναί των εἶναι «γλῶσσαι» ***ἀνθρώπινοι.*** Ἀλλ' ὁ Παῦλος λέγει ὅτι ἐὰν καὶ ***τῶν ἀγγέλων*** ἀκόμη τὰς γλώσσας λαλῇ τις καὶ δὲν ἔχει ἀγάπην, εἶναι οὐδέν. Πῶς ἠδύνατο πλέον καθαρῶς καὶ κατηγορηματικῶς ὁ Παῦλος νὰ βάλῃ τὸ κάθε πρᾶγμα εἰς τὴν θέσιν του;

Καὶ προχωρεῖ: ***«Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ ἐξεύρω πάντα τὰ μυστήρια καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν καὶ ἐὰν ἔχω πίστιν, ὥστε νὰ μετατοπίζω ὄρη, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, εἶμαι οὐδέν».*** Ἀκόμη καὶ χαρίσματα πολὺ ἀνώτερα τοῦ χαρίσματος τῶν γλωσσῶν — ἡ προφητεία, ἡ γνῶσις, ἡ πίστις,— ἄνευ τῆς ἀγάπης εἶναι ἄχρηστα.

Τὸ ἀσφαλὲς λοιπὸν γνώρισμα τοῦ ἀληθοῦς Χριστισνοῦ δὲν εἶναι **κανὲν ἀπὸ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα** — ὄχι διότι ταῦτα εἶναι ἄνευ ἀξίας, ἀλλὰ διότι καὶ ἐὰν ἀκόμη ἦναι γνήσια (καὶ ὄχι αὐθυποβολὴ καὶ φαντασία, ὡς πολλάκις συμβαίνει), πάλιν δὲν ἀποτελοῦν τὴν **βάσιν** τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ μόνον τὸν **στολισμόν** του, οὕτως εἰπεῖν. Αὐτὰ δὲν εἶναι τὰ θεμέλια καὶ οἱ τοῖχοι καὶ ἡ στέγη, ἀλλὰ μόνον τὰ ἐξωτερικὰ διακοσμητικὰ τῆς οἰκίας, τὰ ὁποῖα ἠμποροῦν καὶ νὰ λείψουν, χωρὶς μὲ τοῦτο νὰ ἦναι ὀλιγώτερον στερεὰ ἡ οἰκία. **Τὸ βασικὸν γνώρισμα τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι ἡ ἀγάπη.** Αὐτὸ παραγγέλλει **ὁ Χριστός,** αὐτὸ διδάσκει ὁλόκληρος **ἡ Κ. Διαθήκη,** αὐτὸ πιστοποιεῖ **ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας.**

Ὁ Χριστὸς εἶπεν: «**Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου** ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου· αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή. Δευτέρα δὲ ὁμοία πρὸς αὐτήν: **Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.** Ἐν ταύταις ταῖς δύο ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται» (Ματθ. κβ΄. 37—40). «Ἐν τούτῳ θέλουσι γνωρίσει πάντες ὅτι εἶσθε μαθηταί μου, **ἐὰν ἀγάπην ἔχητε πρὸς ἀλλήλους**» (Ἰωάν. ιγ΄. 35).

«Ἐάν τις εἴπῃ ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, καὶ μισῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ψεύστης εἶναι· διότι ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον εἶδε, τὸν Θεόν, τὸν ὁποῖον δὲν εἶδε, πῶς δύναται νὰ ἀγαπήσῃ;» (Α΄. Ἰωάν. δ΄. 20). Καὶ ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖ ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην ἀρετὴν τῶν Χριστιανῶν εἵλκυσε καὶ ἐνίκησε τὸν εἰδωλολατρικὸν κόσμον, ὑπῆρξεν **ἡ ἀγάπη τῶν Χριστιανῶν** ὄχι μόνον πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἐχθρούς των ἀκόμη.

Ἔχεις, ἀδελφέ μου, τὸ γνώρισμα τοῦτο; Τότε εἶσαι τέκνον τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχεις μερίδιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὁμιλῇς «ξένας γλώσσας» ἢ νὰ «προφητεύῃς». Κατὰ συνέπειαν, οἱ «Πεντηκοστηνοὶ» καὶ αἱ ὀλίγαι ἁπλοϊκαὶ ψυχαί, τὰς ὁποίας ἐκεῖνοι κατορθώνουν νὰ ἐκπλήττουν μὲ τὰς ἀνάρθρους των φωνὰς καὶ τὰς σπασμωδικάς των ἐκστάσεις, εὑρίσκονται πολὺ μακρὰν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας, ὅταν διδάσκουν ὅτι τὸ ἀληθὲς γνώρισμα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ εἶναι τὸ νὰ «λαλῇ γλώσσας» καὶ τὸ νὰ «προφητεύῃ». Εἶναι μάλιστα ἀξιοσημείωτον ὅτι οἱ «Πεντηκοστηνοί» δεικνύουν ὄχι ἀγάπην, ἀλλὰ μᾶλλον **περιφρόνησιν** καὶ **ψυχρότητα** πρὸς πάντα Χριστιανόν, ὅστις δὲν παραδέχεται τὰς ἰδέας των. Καὶ ἐνῷ ἀνήκουν εἰς μίαν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, ἀποχωρίζονται αὐτῆς, λέγοντες ὅτι «τώρα εὗρῆκαν διὰ πρώτην φορὰν πνευματικὸν Χριστιανισμόν», καὶ ἀπέχουν τοῦ λοιποῦ πάσης ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς πρότερον ἀδελφούς των, τοὺς ὁποίους χαρακτηρίζουν ὡς νεκροὺς Χριστιανούς. Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Ἁγία Γραφὴ θέτουν ὡς τὸ πρώτιστον καὶ κύριον γνώρισμα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ;

5) Ὁ Χριστιανισμός, ἤτοι, τὸ νὰ ἦναι κανεὶς ἀληθὴς καὶ πιστὸς Χριστιανός, δὲν συνίσταται, ὡς εἴπομεν ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης μελέτης, εἰς ἀφρώδη θρησκοληψίαν, εἰς ὑστερικοὺς σπασμοὺς καὶ ἐκστάσεις, ἀλλ' εἰς πράγματα θετικὰ καὶ ὑψηλὰ — εἰς **ζωὴν** ἁγίαν καὶ σύμφωνον πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ — εἰς προσπάθειαν τοῦ νὰ γίνεται κανεὶς **μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ** εἰς τὴν καθημερινήν του ζωήν

εἰς τὴν **καλλιέργειαν τῆς ἀγάπης** πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους — εἰς τὴν πραότητα, ἐπιείκειαν, ὑπακοήν, καθαρότητα, ἁγιασμόν, καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ἐκείνους καρποὺς τοῦ Πνεύματος, οἱ ὁποῖοι συναποτελοῦν τὸν κατὰ Χριστὸν χαρακτῆρα. Εἰς τί δύνανται νὰ ὠφελήσουν κανένα οἱ σπασμοί, αἱ δῆθεν «γλῶσσαι» καὶ «προφητεῖαι», ὅταν αὐτὸς δὲν πράττει ὅσα ὁ Χριστὸς παραγγέλλει; Ὁ δίδων ὅλην τὴν προσοχήν του καὶ θέτων ὅλην τὴν ἐλπίδα του εἰς τὰς «γλώσσας» καὶ τὴν «προφητείαν» εἶναι ὡς ὁ κτίζων ἐπὶ τῆς ἄμμου — ὄχι ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους — καὶ εἰς τὸν πρῶτον κλονισμὸν τοῦ βίου, τὸ οἰκοδόμημά του θὰ καταπέσῃ, διότι στερεῖται τοῦ μόνου στερεοῦ θεμελίου — τῆς **ἀγάπης** καὶ τῆς **πρακτικῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς.**

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ ἀνωτέρω, ἱκετεύομεν πᾶσαν ψυχήν, εὐσεβῆ τε καὶ μὴ εὐσεβῆ, νὰ μὴ παρασυρθῇ ἀπὸ τὰς θεωρίας καὶ πλάνας τῶν «Πεντηκοστηνῶν», αἱ ὁποῖαι ὄχι μόνον καμμίαν ὠφέλειαν ψυχικὴν μόνιμον καὶ θετικὴν δὲν δύνανται νὰ τοῖς δώσουν, ἀλλὰ καὶ βλάβην μεγίστην θὰ τοῖς προξενήσουν· διότι θὰ ἀποσπάσουν τὴν προσοχήν των ἀπὸ τὰ σπουδαῖα καὶ οὐσιώδη ζητήματα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ θὰ τοὺς κάμουν νὰ στηρίξουν τὰς πεποιθήσεις καὶ τὰς ἐλπίδας των εἰς πράγματα φαντασιώδη καὶ ἀνωφελῆ, καθὼς θὰ ἴδουν εἰς τὴν πρώτην τρικυμίαν, ἥτις θὰ ἐπέλθῃ εἰς τὴν ζωήν των. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ζωγραφίζων τὴν μεγάλην καὶ φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως, λέγει: «Πολλοὶ θέλουσι εἰπεῖ πρὸς ἐμὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε, Κύριε, δὲν προεφητεύσαμεν ἐν τῷ ὀνόματί σου καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐξεβάλομεν δαιμόνια καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκάμομεν θαύματα πολλά; Καὶ τότε θέλω ὁμολογήσει πρὸς αὐτοὺς ὅτι **οὐδέποτε σᾶς ἐγνώρισα»** (Ματθ. ζ΄. 22—23).

Διατί; Τὸ ἐξηγεῖ εἰς τὸ ἀμέσως προηγούμενον ἐδάφιον: «Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ **ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς».**

Ὄχι λοιπὸν λόγια, ἀλλ' ἔργα — ὄχι «γλῶσσαι» καὶ «προφητεῖαι» καὶ ἐκστάσεις, ἀλλὰ **ζωὴ κατὰ Χριστόν,** τελεία **ὑπακοὴ** εἰς τὸ Θεῖον θέλημα, **ἀγάπη ἀνυπόκριτος** πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον — αὐτὰ ἀποδεικνύουν τὸν ἀληθῆ καὶ ζωντανὸν Χριστιανόν.

Η ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Ποῦ ἔγκειται ἡ ἐπιβολὴ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ἡ ἰδιάζουσα δύναμις, ἥτις τὴν διακρίνει ἀπὸ κάθε ἄλλην θρησκείαν; Διότι ἀπὸ οἱασδήποτε ἀπόψεως καὶ ἂν ἐξετασθῇ ὁ Χριστιανισμός, εἴτε δογματικῶς, εἴτε ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, ἐμφανίζεται ἀπείρως ἀνωτέρα ὅλων τῶν ἄλλων συστημάτων, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος ἀρχῆθεν ἀνεγνώρισε τὴν ἀνάγκην, τὴν ὁποίαν ἔχει **νὰ λατρεύῃ.** Ἡ κεντρικὴ ἰδέα πάσης θρησκείας εἶναι, νομίζομεν, ἡ ἑρμηνεύουσα τὴν θρησκείαν ταύτην, τοῦ δὲ Χριστιανισμοῦ ἡ κεντρικὴ ἰδέα εἶναι ἡ τῆς πατρότητος τοῦ Θεοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Φύσει πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶναι τέκνα τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ ἁμαρτία δὲν ἐξηφάνισε τὴν σχέσιν ταύτην· τὴν ἔρριψε μόνον εἰς ἀχρηστείαν. Ἰδοὺ τώρα ὁ Χριστός, ὁ ἐκπροσωπῶν καὶ φανερώνων τὸν Θεόν, ἔρχεται καὶ διακηρύττει, ὅτι ἀποκαθιστᾷ τὴν σχέσιν ταύτην ἐν ὅλῃ της τῇ ἐννοίᾳ καὶ μὲ ὅλα αὐτῆς τὰ ἐπακόλουθα! Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, μυστηριωδῶς ὢν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθε καὶ ἔζησεν ὡς ἄνθρωπος, διὰ νὰ φανερώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅτι εἶναι τέκνα Πατρὸς τὸν ὁποῖον ἀγνοοῦν, καὶ νὰ τοὺς ἐπαναγάγῃ εἰς τὴν μετ᾿ ἐκείνου σχέσιν, ἀποκαλύπτων καὶ τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μόνου δύνανται νὰ ἀποκατασταθῶσιν εἰς τὴν εὔνοιαν τοῦ Πατρὸς τούτου. Πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἐποίησε τὰ θαύματά Του, ἀπεκάλυψεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν ἐμφωλεύουσαν ἁμαρτίαν καὶ ὑπέδειξε τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου δύνανται νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν ταύτης, καὶ ἀποκατασταθοῦν πάλιν εἰς τὴν διακοπεῖσαν σχέσιν τῆς υἱότητος.

Ἄρα ***ἡ ἀποκατάστασις τῆς σχέσεως ταύτης*** ὑπῆρξεν ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἐξήγησις τῆς Ἐνσαρκώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ — ἡ ***κεντρικὴ ἰδέα*** τῆς ὅλης διδαχῆς καὶ ζωῆς Αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων ἀδιαλείπτως καὶ παντοιοτρόπως ὑπεδείκνυε καὶ ὑπενθύμιζεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν πατρότητα τοῦ Θεοῦ. Τὸ δὲ μυστικὸν τῆς ὅλως ἰδιαζούσης καὶ μοναδικῆς ἐπιβολῆς, ἣν ἤσκησεν ὁ Χριστὸς ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων τότε καὶ εἰς πάσας τὰς μετέπειτα γενεάς, εἶναι τοῦτο, ὅτι Αὐτὸς ἐν Ἑαυτῷ, ἐν τῷ χαρακτῆρι, ἐν τοῖς λόγοις καὶ τοῖς ἔργοις Αὐτοῦ, ***ὑπῆρξεν ἡ προσωποποίησις τῆς μεγάλης ἐκείνης ἀρχῆς,*** τῆς μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθοῦς σχέσεως, ἣν ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς. ἵνα ἀποκαταστήσῃ. Ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ ἀκτινοβολοῦν αἱ θεῖαι ἐκεῖναι ἰδιότητες τῆς πατρικῆς τοῦ Θεοῦ καρδίας, τὸ ἄπειρον ***ἔλεος,*** ἡ ἀκένωτος ***ἀγάπη,*** μαγνητίζουσαι καὶ ἀκατασχέτως ἑλκύουσαι πρὸς Ἐκεῖνον τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν, τήκουσαι τὴν σκληρὰν καρδίαν, κάμπτουσαι τὴν ἀδάμαστον θέλησιν, μεταστρέφουσαι τὴν ὅλην κατεύθυνσιν τῆς ζωῆς. Δὲν ἐξηγεῖται ἄλλως ἡ ἐπιβολὴ αὕτη. Πολλοὶ ἡγέται θρησκειῶν διήγειραν ἐνθουσιασμὸν καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν ἰδέαν, ἣν ἐκήρυττον, ἀλλ᾽ εἰς τὸ πρόσωπον οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν ἐπραγματοποιήθη αὐτὴ ἡ κεντρικὴ ἰδέα τῆς θρησκείας ἐκείνης ἐκπροσωπουμένη. Ἀλλ᾽ ὁ Χριστιανισμός, κηρύττων τὴν πατρότητα τοῦ Θεοῦ, παρουσιάζει καὶ τὸ ὑπόδειγμα τῆς σχέσεως ταύτης, τὴν ἐκπροσώπησιν τῆς μεγάλης αὐτῆς κεντρικῆς ἰδέας, εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ Ἡγέτου τῆς πίστεως καὶ Ποιμένος τῶν ψυχῶν, Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐξ ἀπείρου ἀγάπης καὶ εὐσπλαγχνίας ἀφῆκε τὴν δόξαν Αὐτοῦ, ἐνεσαρκώθη καὶ ἐγένετο καθ᾽ ὅλα ἄνθρωπος, πλὴν τῆς ἁμαρτίας, ἵνα διὰ τῆς πίστεως ἡμῶν εἰς τὴν ἀξιομισθίαν τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ, γίνωμεν υἱοὶ Θεοῦ καὶ κληρονόμοι τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ἐκ τῆς πατρότητος τοῦ Θεοῦ προκύπτουν καὶ διάφοροι προϋποθέσεις. Ἡ πατρότης ὑπονοεῖ ***συμμετοχὴν τοῦ τέκνου εἰς τὴν φύσιν τοῦ πατρός,*** ἄρα καὶ τὴν δυνατότητα διὰ τὸν ἄνθρωπον νὰ προσεγγίσῃ βαθμιαίως περισσότερον πρὸς τὴν ὁμοιότητα μὲ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Πατρός. Ὑπονοεῖ αὐθόρμητον ***ἀγάπην ἐκ μέρους τοῦ πατρὸς πρὸς τὸ τέκνον,*** ὅσον καὶ ἂν αὐτὸ τυγχάνῃ ἀνάξιον τῆς ἀγάπης ταύτης. Ἐκ μέρους δὲ τοῦ τέκνου ὑπονοεῖ ***ὑποχρέωσιν ὑπακοῆς,***

εὐγνωμοσύνης καὶ ἀναλόγου ἀγάπης. Ἐν τέλει δὲ ὑπονοεῖ τὴν ***πλήρη ἀποκατάστασιν*** τῆς σχέσεως ταύτης, μὲ ὅλα τὰ ἀγαθά, καὶ τὰ προνόμια αὐτῆς. Ταῦτα διετύπωσεν ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τῇ Παραβολῇ τοῦ Ἀσώτου Υἱοῦ. Ὁ πατὴρ τῆς παραβολῆς, ὅστις εἶχε δύο υἱούς, ἠγάπησεν ἐξίσου καὶ τοὺς δύο, ἂν καὶ ὁ εἷς ἦτο ἀπειθὴς καὶ ἄσωτος. Ἀλλ᾽ αἱ παρεκτροπαί του δὲν τὸν ἀπέκλεισαν ἀπὸ τὴν πατρικὴν καρδίαν. Ἡ ἀκένωτος ἐκείνη πηγὴ τῆς πατρικῆς ἀγάπης ἐξεχείλισε, μόλις ἐφάνη, «μακρὰν ἔτι ὢν» καὶ σπεύσας εἰς ὑπάντησίν του ὁ πατήρ, ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ μετανοοῦντος τέκνου του, ὃν καὶ ἀπεκατέστησεν εἰς τὴν προτέραν του θέσιν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. Διὰ τῆς παραβολῆς αὐτῆς ὁ Κύριος διδάσκει σαφέστατα, κατὰ τὸν μᾶλλον ἀντιληπτὸν τρόπον, τὴν πρὸς τὸν παραβάτην ἄνθρωπον σχέσιν τοῦ Ἐπουρανίου Πατρός, ὑποδεικνύων, ἓν πρὸς ἕν, τὰ ἀλλεπάλληλα στάδια τῆς διαταραχθείσης ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας σχέσεως, καὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν — ἐν πρώτοις τὴν ***συναίσθησιν τῆς ἐνοχῆς,*** ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ***μετάνοια,*** τὴν ***ἀπόφασιν ἐπιστροφῆς,*** τὴν ***ἐξομολόγησιν*** τῆς ***ἐνοχῆς καὶ ἀναξιότητος,*** τὴν ***προθυμίαν τοῦ πατρός,*** ἥτις ἐκδηλοῖ τὸ ἀκένωτον βάθος τῆς ἀγάπης τῆς πατρικῆς καρδίας, καὶ τέλος ***τὴν ἀποκατάστασιν*** εἰς τὰς εὐλογίας καὶ τὰς προνομίας τῆς οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ.

Ταῦτα πάντα ἐγένοντο ἀντιληπτὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐν αὐτῷ τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις ἦλθεν ἵνα ζητήσῃ καὶ σώσῃ τὸ ἀπολωλός, ἐκπροσωπῶν ἐν ἑαυτῷ τὸν Οὐράνιον Πατέρα, οὗτινος ἡ ἀγάπη καὶ τὸ ἔλεος εἶναι ἀνεξιχνίαστα, οὗτινος ἡ καρδία, μακροθυμοῦσα, πάντα στέργει, πάντα ὑπομένει, πάντα συγχωρεῖ. Ἰδοὺ ὁ μαγνήτης, ὅστις ἑλκύει τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν, εἰς τὴν ὁποίαν, ἂν καὶ αὕτη ἐκαλύφθη ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, διατηρεῖται σπισθὴρ τῆς ἀγάπης, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν σύνδεσμον μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου.

Ἀλλὰ τοιαύτη ἀγάπη ἐκ μέρους τοῦ Πατρός, ἐπιβάλλει ἀνταπόδοσιν ἀγάπης παρὰ τῶν τέκνων, ἥτις νὰ ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ***ὑπακοῆς.*** Εἶναι ἀναπόσπαστος ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς ἀγάπης ἡ ἰδέα τῆς συμμορφώσεως τοῦ ἀγαπῶντος πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ ἀγαπωμένου. Τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην δὲν παύει νὰ τονίζῃ ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ***Ὄρους διδασκαλίαν,*** ἣν ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς ὡς κανόνα τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν ἐλατηρίων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Παρατηροῦμεν δὲ εἰς ταύτην δύο τινα: τὴν ὑποχρέωσιν ἀφ᾽ ἑνὸς τῆς ***ὑπακοῆς*** εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου τὸν ***λόγον*** τῆς τοιαύτης ὑποχρεώσεως. Βλέπομεν τουτέστιν ὅτι τὸ διατασσόμενον εἶναι ὀρθὸν καὶ δίκαιον καὶ ἀγαθόν, ***διότι εἶναι σύμφωνον πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Θεοῦ,*** τὸ δὲ ἀποφευκτέον καὶ ἀπηγορευμένον καὶ ὅλως ἀποτρόπαιον κακόν, εἶναι τοιοῦτον, ***διότι εἶναι ἀνόμοιον πρὸς τὸν Θεόν.*** Ἄρα, ὁ χαρακτὴρ τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ γνώμων κατὰ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ρυθμίζωμεν τὴν ζωήν μας — νὰ πράττωμεν τὸ καλὸν καὶ νὰ ἀπέχωμεν τοῦ κακοῦ, τὸν δὲ χαρακτῆρα Αὐτοῦ διαβλέπομεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἡρμήνευσεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸν ἀΐδιον καὶ ἀόρατον Θεόν, τὸν Πατέρα ἡμῶν. ***«Ἔσεσθε τέλειοι, ὥσπερ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειος ἐστί»*** (Ματθ. ε΄. 48). ***«Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς . . . ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν οὐρανοῖς».*** (Ἐδ. 44). «Μὴ μεριμνᾶτε

διὰ τὰ τῆς ὑλικῆς ζωῆς, ἀλλὰ ζητεῖτε ταῦτα ἀπὸ τὸν ἐπουράνιόν σας Πατέρα, ὅστις θέλει **«δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν».** Παρελάβομεν δὲ καὶ τὸν τύπον τῆς προσευχῆς, ὅστις περιλαμβάνει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῶν ἀναγκαιούντων εἰς τὸν ἄνθρωπον αἰτημάτων, διὰ τὴν ζωήν του τὴν ὑλικήν, καὶ τὴν πνευματικήν, ὡς καὶ διὰ τὰς μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων σχέσεις αὐτοῦ, ὡς τέκνων ἑνὸς κοινοῦ Πατρός.

Ἡ ἐμφάνισις τῆς πατρότητος τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς — καὶ ἐξηγεῖ τὴν ἐπιβολὴν ἣν ἀσκεῖ ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ἐπὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τὴν κατωτάτην βαθμίδα τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως μέχρι τῆς ἀνωτάτης κορυφῆς τοῦ πολιτισμοῦ, διότι αὕτη εἶναι ἡ μόνη, ἥτις κατέρχεται εἰς τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης ἐξαχρειώσεως, δίδει χεῖρα βοηθείας καὶ ἀποσύρει ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν ἀνίκανον νὰ σώσῃ ἑαυτὸν παραστρατήσαντα ἁμαρτωλόν, θέτει τοὺς πόδας του εἰς τὴν ὁδόν, διὰ τῆς ὁποίας θὰ δυνηθῇ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός, ὅπου θὰ εὕρῃ ἀνοικτὴν τὴν πατρικὴν ἀγκάλην ἑτοίμην νὰ τὸν ὑποδεχθῇ, καὶ ὅπου, λουσθεὶς καὶ περιενδυθεὶς τὸ ἱμάτιον τῆς δικαιοσύνης τοῦ Σωτῆρος, θὰ ἀπολαύσῃ τῶν εὐλογιῶν καὶ τῶν προνομιῶν τῆς οἰκογενείας τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων τοῦ Θεοῦ.

Τὸ κέντρον δέ, ἡ ἀκοίμητος ἑστία καὶ ἡ ἀκτινοβόλος δύναμις τῆς ἐπιβολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι **αὐτὸς ὁ Κύριος,** ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ γενόμενος ἄνθρωπος ὁμοιοπαθὴς πρὸς ἡμᾶς εἰς πάντα πλὴν τῆς ἁμαρτίας, ἵνα μᾶς ἀνυψώσῃ εἰς τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν τῆς διακοπείσης ἐκείνης σχέσεως τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὸν Πατέρα.

Ἡ φιλία. *Παρ' ὅλα μας τὰ ἐλαττώματα ὅλοι μας ἀγαπῶμεν τὸν ἑαυτόν μας. Ἂς κάμνωμεν τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τοὺς φίλους μας. «Ἀγάπα τὸν φίλον σου μὲ τὸ ἐλάττωμά του».*

—Προσπάθει νὰ ἦσαι τοιοῦτος, ὁποῖον σε νομίζουν οἱ φίλοι σου, καὶ ἀπόφευγε νὰ ἦσαι ὁποῖος σε λέγουν οἱ ἐχθροί σου ὅτι εἶσαι.

—Ἂν θέλῃς νὰ ἦσαι σύντροφος ἐπιθυμητὸς ἀπόφευγε τὰς περιττὰς ἐπικρίσεις ἐκείνων μὲ τοὺς ὁποίους ζῇς.

—Ἡ φιλία διπλασιάζει τὴν εὐτυχίαν καὶ διχοτομεῖ τὴν λύπην.

—Σπεῦδε πρὸς τὸν φίλον σου ἐν τῇ δυστυχίᾳ του. Ἐν τῇ εὐημερίᾳ του ἀνάμενέ τον.

—Τὴν φιλίαν στερεώνουν αἱ κοιναὶ στενοχωρίαι κάλλιον ἀπὸ τὴν κοινὴν χαράν.

—Ἡ φιλία δὲν εἶναι ὡς τὰ παλαιὰ ροῦχα—ὅσον παλαιώνει τόσον γίνεται στερεωτέρα.

—Μεταξὺ φίλων πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἢ ἁρμονία ἀντιλήψεων ἢ σιωπή.

—Μὴ βιασθῇς νὰ συνάψῃς φιλίαν, ἀλλ' ἅπαξ τὴν συνάψῃς καλλιέργει αὐτὴν πιστῶς.

—Μὴ κρίνῃς τὸν φίλον σου ἂν δὲν ἐμβῇς εἰς τὴν θέσιν του.

—Ἡ εὐτυχία ἐγεννήθη δίδυμος—ὅσοι θέλουν νὰ τὴν ἔχουν πρέπει νὰ τὴν μοιρασθοῦν.

* * *

—Ἀποδεικνύεται ἡ θεία ἀρχὴ τῆς Δημιουργίας ἐκ τοῦ ὅ,τι ἡ οὐσία τῶν πραγμάτων μᾶς διαφεύγει καὶ μένει ἀπρόσιτος. Ὅ,τι δὲ μᾶς ἀποκαλύπτει ἡ ἐπιστήμη δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ σκιὰ τῆς πραγματικότητος. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι ὡς τὸ σχολεῖον εἰς τὸ ὁποῖον διδασκόμεθα τὸ θεῖον τοῦ Δημιουργοῦ καὶ τὸ πεπερασμένον ἡμῶν αὐτῶν τῶν πλασμάτων Του.

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΕΝ ΚΙΝΑ

Αἱ κατ᾽ ἔτος δημοσιευόμεναι ἐπίσημοι ἐκθέσεις καὶ ἰσολογισμοὶ τῶν δύο μεγάλων Βιβλικῶν Ἑταιριῶν (Βρεττανικῆς καὶ Ἀμερικανικῆς) μαρτυροῦν ὅτι τὸ τεράστιον ἔργον τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Ὑφιλίου τροφοδοτεῖται ἀπὸ τὰ βαλάντια τῶτ Χριστιανῶν—τόσον ἀπὸ τὸν ὀβολὸν τῆς χήρας, ὅσον ἀπὸ τὰς ἐπιταγὰς τῶν εὐπορωτέρων. Ἰδοῦ καὶ νέα ἀπόδειξις τῆς συμμετοχῆς τῶν ἰδιωτῶν εἰς τὴν παγκόσμιον προσπάθειαν ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῶν λαῶν τῆς οἰκουμένης ἁπάσης.

Ὁ Κινέζος ἀρχιστράτηγος Τσὰγγ - Τσὶχ - Κιάγγ, ἐκ τῶν ἐνθερμοτέρων Χριστιανῶν τῆς Κίνας, χρησιμοποιεῖ τὴν ἐπιρροήν του καὶ τὸ βαλάντιόν του εἰς ἐτησίαν δωρεὰν πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν, πρὸς διανομήν, εἴτε δωρεάν, εἴτε εἰς τιμὴν εὐτελεστάτην, τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς Κινεζικὴν μετάφρασιν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1925 μέχρι σήμερον ἔχει διαθέσει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον 21,200 δολλαρίων, ὡς ἀντίτιμον τῶν Ἱερῶν Γραφῶν (Π. καὶ Ν. Διαθήκη) ἢ τευχῶν, μεμονωμένων βιβλίων τὰ ὁποῖα εἰς μόνον τοὺς μὴ δυναμένους νὰ πληρώσουν τίποτε δίδονται δωρεάν, εἰς πάντα δὲ ἄλλον εἰς τιμὰς κατωτέρας καὶ αὐτῶν τῶν τιμῶν τῆς Ἑταιρίας. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον σχηματίζεται ἓν μικρὸν ἀποθεματικόν κεφάλαιον ἐκ τῶν πωλήσεων, τὸ ὁποῖον ἐφέτος συνεποσοῦτο εἰς δολλάρια 3,000, ἅτινα κατὰ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ἐπιθυμίαν τοῦ στρατηγοῦ, θὰ χρησιμοποιηθοῦν πρὸς ἀγορὰν νέων ἀντιτύπων καὶ νεωτέρων ἐκδόσεων τῆς Ἱερᾶς Βίβλου εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν καὶ τὰς διαλέκτους τῆς ἀπεράντου καὶ ἀνθρωποβριθοῦς ἐκείνης Χώρας.

Τὴν τελευταίαν του, ἐκ 5,000 δολλαρίων δωρεὰν ὁ στρατηγὸς Τσὰγγ-Τσὶχ-Κιὰγγ ἀπῄτησε νὰ δαπανήσῃ ἡ Βιβλικὴ Ἑταιρία εἰς μίαν νεωτάτην ἔκδοσιν μὲ μεγάλους καὶ εὐαναγνώστους χαρακτῆρας, ἐπὶ καλοῦ χάρτου καὶ δεμένην στερεά, διότι ἐπείσθη ἐκ πείρας ὅτι οἱ ἄνθρωποι καλλίτερον ἐκτιμοῦν καὶ προσέχουν τὰ ἔχοντα καλὴν ἐμφάνισιν, ἀνεξαρτήτως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν. Τῆς ἐκδόσεως ταύτης πολλαὶ ἑκατοντάδες ἀντιτύπων περιῆλθον ἐφέτος εἰς χεῖρας τῶν Κινέζων ἀποφοίτων τῆς θεολογίας καὶ τῶν χειροτονουμένων ποιμένων καὶ ἱεροκηρύκων, ὡς καὶ εἰς τοὺς εἰς τὰ νοσοκομεῖα καὶ τοὺς τροφίμους διαφόρων ἄλλων εὐαγῶν ἱδρυμάτων. Ἡ χειρονομία τοῦ Κινέζου στρατηγοῦ εἶναι ἀξία προσοχῆς ὑπὸ τῶν κατεχόντων θέσιν ἐπιρροῆς καὶ ἐξουσίας εἰς Χριστιανικὰς χώρας.

Ἐκτὸς τῆς προσπαθείας ταύτης τοῦ εἰρημένου στρατηγοῦ, ἀναγγέλλεται ἡ δωρεὰ κυρίας τινός, ἥτις ἐπιθυμεῖ νὰ μείνῃ ἀνώνυμος, ὅπως ἐκδοθῇ ἡ Ἁγία Γραφὴ εἰς σχῆμα καὶ τύπον κατάλληλον διὰ τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν καὶ εἰς γλῶσσαν ἁπλῆν. Ἤχθη δὲ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς τοιαύτης ἐκδόσεως, ἕνεκα τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐθνικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἑνώσεως τῆς Κίνας, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἀγραμματοσύνης τοῦ Κινεζικοῦ λαοῦ, διὰ νέου τινὸς γραφικοῦ συστήματος, τῆς ἐθνικῆς ***φωνητικῆς*** γραφῆς. Ἡ Ἀμερικανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία υἱοθετήσασα τὴν ἰδέαν, ἀνέλαβε τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο—ἔργον μνημειῶδες, ἀπαιτοῦν ἐργασίαν μακρὰν καὶ κοπιώδη, διότι ἡ ὕλη, δίστη-

λος, εἰς τὰς δύο γραφὰς — τὴν παραδεδειγμένην Κινεζικὴν ἀφ᾿ ἑνὸς καὶ τὴν **φωνητικὴν** ἀφ᾿ ἑτέρου — πρέπει νὰ γίνῃ ἐν πρώτοις **χειρόγραφος**, εἰς τρόπον ὥστε ἑκάστη λέξις εἰς Κινεζικοὺς χαρακτῆρας νὰ ἀντικρύζῃ τὴν ἀντίστοιχον φωνητικὴν λέξιν. Ἀμφότερα δὲ τὰ κείμενα νὰ ἦναι μεγάλα καὶ εὐανάγνωστα καὶ ὑπὸ γηραιῶν ἀκόμη ὀφθαλμῶν. Ἡ ἔκδοσις αὕτη θὰ ὀνομασθῇ «Ἔκδοσις τῆς Μάμμης».

Τὸ τρίτον παράδειγμα ἀληθῶς Χριστιανικῆς καὶ ἅμα πρακτικῆς μερίμνης εἶναι τὸ τοῦ ἰδιοκτήτου τῆς γνωστῆς Ὑπερωκεανίου Ἀτμοπλοΐας «Ντόλλερ Λάϊν» ἥτις ἐξυπηρετεῖ τὴν τακτικὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν καὶ τῆς Κίνας. Ὁ κ. Ροβέρτος Ντόλλαρ, ἀκραιφνὴς θαυμαστὴς τῆς δυνάμεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἔχει εἰς καθὲν ἀπὸ τὰ ἀτμόπλοιά του, τὰ ὁποῖα ταξειδεύουν εἰς τὴν Κίναν, παρακαταθήκην Ἁγίων Γραφῶν ὁλοκλήρων καὶ εἰς τεύχη ἢ Εὐαγγελίων, εἰς Κινεζικὴν μετάφρασιν, πρὸς χρῆσιν τοῦ πληρώματος καὶ τοῦ Κινεζικοῦ προσωπικοῦ, ὡς καὶ αὐτῶν τῶν Κινέζων ἐπιβατῶν. Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ ὅλων τούτων εἶναι πολλοὶ ἐπαρχιῶται, τῶν ὁποίων ἡ διάλεκτος διαφέρει τῆς συνήθους κοινῆς Κινεζικῆς γλώσσης, ὑπάρχουν καὶ διὰ αὐτοὺς τεύχη εἰς τὴν διάλεκτον ἑκάστου—ἔργον καὶ τοῦτο τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας.

Πόσον ἐξηγιασμένος εἶναι ὁ πλοῦτος εἰς χεῖρας εὐσεβεῖς, ἀνθρώπων συναισθανομένων ὅτι εἶναι ἁπλοῖ οἰκονόμοι τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ!

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Μία παγκόσμιος ὀργάνωσις—ὁ Σύλλογος τῆς Χριστιανικῆς Προσπαθείας τῆς Νεολαίας—ἑορτάζει τὴν πεντηκονταετηρίδα αὐτοῦ ἐν Λονδίνῳ, ἀπὸ τῆς 22ας ἕως τῆς 27ης τρέχοντος μηνός.

Ὁ Σύλλογος, ὅστις ἀριθμεῖ σήμερον ἑκατομμύρια μελῶν εἰς τὰς πέντε Ἠπείρους, ὑπῆρξεν—ὅπως ἄλλως τε καὶ τόσαι ἄλλαι μεγαλειώδεις ἐμπνεύσεις— ἀπόρροια μιᾶς ἀτομικῆς προσπαθείας. Κατὰ τὸ ἔτος 1881 ὁ ποιμὴν μιᾶς ἐκκλησίας τῆς πόλεως Πόρτλανδ, Μάϊν, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἀγρύπνως φροντίζων διὰ τὴν πνευματικὴν προαγωγὴν τοῦ ποιμνίου του, ἰδίως δὲ ἀναγνωρίζων τὴν ἀνάγκην καταλλήλου κατευθύνσεως τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς Χριστιανικῆς νεολαίας, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ νεαρὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας του εἰς τὸ ἔργον ταύτης, ἀφ᾿ ἑνὸς μὲν ὅπως δι᾿ αὐτῶν ἐπεκταθῇ ὁ κύκλος τῆς χρησιμότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἀφ᾿ ἑτέρου δὲ καὶ πρωτίστως, ὅπως προαχθῇ καὶ ἐνισχυθῇ αὐτῆς τῆς νεολαίας ἡ πνευματικὴ ζωή, ἥτις θὰ ἐκινδύνευε νὰ ἀτονίσῃ ἐν τῇ ἀδρανείᾳ. Διὰ τὸν αἰδ. Φραγκῖσκον Κλάρκ, τὸν ἐν λόγῳ πιστὸν ἐργάτην τοῦ Κυρίου, σκοπὸς τῆς εἰς ἐκκλησίας ὀργανώσεως τῶν Χριστιανῶν δὲν εἶναι ἡ αὔξησις τῆς ὁλομελείας αὐτῶν, ἀλλ᾿ ἡ καλλιέργεια τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς καὶ ἡ αὔξησις τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ ἔξω κόσμου, ἡ ἐκπλήρωσις δηλονότι τῆς τελευταίας ὑποθήκης τοῦ Σωτῆρος πρὸς τοὺς μαθητάς του. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐθεώρησε σκόπιμον νὰ προτείνῃ τὴν συνεργασίαν τῶν τέκνων τῆς ἐκκλη-

σίας, τῆς νεολαίας ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἥτις θὰ προσέφερεν εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας ὅλον τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὸν ζῆλον τῆς νεανικῆς ἡλικίας.

Συνεκάλεσε πρὸς σύσκεψιν ἐν τῇ οἰκίᾳ του ὀλίγα πεπειραμένα μέλη τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀπέιεινε πρόσκλησιν καὶ εἰς τὰ νεώτερα μέλη. Ἦσαν ἐλάχιστοι οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην συνάθροισιν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ἐγεννήθη τὸ ἔργον τῆς Χριστιανικῆς Προσπαθείας **«ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας»**.

Τὸ πείραμα ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας. Ἡ ἰδέα τῆς συνεργασίας τῆς νεολαίας τῶν ἐκκλησιῶν ὑπὲρ τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, ἔγεινεν ἀσπαστὴ καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Κατὰ δὲ τὸ 1883 ὁ Σύλλογος τῆς Χριστιανικῆς Προσπαθείας ἐξῆλθε τῶν ὁρίων τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἔγινε ὀργάνωσις διεθνής. Πρῶτος δὲ σημαντικὸς αὐτῆς σταθμὸς ὑπῆρξεν ἡ πρωτεύουσα τῶν Σανδουΐχων Νήσων Χονολούλου, ὅπου εἶχε κηρυχθῆ ὁ Χριστιανισμὸς ὑπὸ Ἀμερικανῶν ἱεραποστόλων κατὰ τὸ ἔτος 1820. Ἡ πρόοδος τοῦ συλλόγου ἐσυνεχίσθη εἰς τὴν Ἄπω Ἀνατολὴν μὲ καταπληκτικὰ ἀποτελέσματα. Εἰς τὴν Κίναν μόνον ὑπάρχουν σήμερον 2.500 ὁμάδες τοῦ Συλλόγου. Μετὰ τὴν Ἀσίαν ἡ Αὐστραλία καὶ κατόπιν τούτων αἱ λοιπαὶ Βρεττανικαὶ κτήσεις τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ υἱοθέτησαν τὴν ἰδέαν τῆς Χριστιανικῆς Προσπαθείας. Ἡ μεγάλη Βρεττανία, πάντοτε συντηρητική, ἐβράδυνε ὀλίγον νὰ προσχωρήσῃ εἰς ταύτην, ἀλλ' ἐν τέλει τὴν υἱοθέτησε μὲ ὅλην τὴν ὑποστήριξιν τοῦ κοινοῦ τῆς Ἀγγλίας, Σκωτίας καὶ ἐν μέρει τῆς Ἰρλανδίας, σήμερον δὲ τὸ Λονδῖνον θεωρεῖται ὡς ἓν ἐκ τῶν κυριωτέρων κέντρων τοῦ Συλλόγου. Τέλος ἱδρύθη ἡ Παγκόσμιος Ἕνωσις τῆς Χριστιανικῆς Προσπαθείας τῆς Νεολαίας, κατὰ τὴν ἐν Βοστώνῃ διεθνῆ Συνδιάσκεψιν τοῦ 1895, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν 56,000 ἀντιπρόσωποι διαφόρων χωρῶν. Ἡ ἐπέκτασις τῆς προσπαθείας ἀνὰ τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας ἐξηκολούθησε σταθερῶς, καὶ κατὰ τὴν Συνδιάσκεψιν 1926, πιθανὸν τὴν μεγαλειτέραν συνέλευσιν νεολαίας ἥτις ἔλαβέ ποτε χώραν, ἀντιπροσωπεύοντο 38 χῶραι. Σήμερον ὁ Σύλλογος τῆς Χριστιανικῆς Προσπαθείας ἀριθμεῖ 80,000 ὁμάδων καὶ ὁλομέλειαν 4,500,000 μελῶν, πάσης ἀποχρώσεως.

Ἡ καταπληκτικὴ ἐπέκτασις τῆς Προσπαθείας ὀφείλεται προτίστως εἰς τὰ ἁπλᾶ καὶ πρόσφατα ἀποτελέσματα αὐτῆς, εἰς τὴν ἀποδεδειγμένην χρησιμότητά της ἥτις δὲν ἐβράδυνε νὰ φανερωθῇ. Ὑπῆρξε φυτώρειον Χριστιανικῆς ζωῆς καὶ πείρας, σχολεῖον προπονήσεως διὰ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ. Ἐξ αὐτοῦ ἀπεφοίτησαν ἀπειράριθμοι ἐργάται, καλῶς κατηρτισμένοι διὰ συνεργασίαν μετὰ τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας. Εἰργάσθησαν δὲ καὶ ἐργάζονται πῶς; θὰ ἐρωτήσῃ τις. Πρῶτον ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ὡς διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι τῶν Κυριακῶν σχολείων, ὅπου μορφώνονται εἰς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν τὰ παιδιὰ τῆς Ἐκλησίας ἀπὸ τρυφερωτάτης ἡλικίας καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἐσωτερικὴν ἐργασίαν πρὸς ἐπικουρίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῆς Ἐκκλησίας πολλὰ μέλη τῆς Χριστιανικῆς προσπαθείας ἀφιέρωσαν τὴν ζωήν των εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον, ἀναχωρήσαντες διὰ τὰς χώρας ὅπου ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ εὑρίσκεται ἀκόμη ἀντιμέτωπος πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν. Τὸ ἔργον τοῦ ἱεραποστόλου μεταξὺ τοιούτων λαῶν δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ κήρυγμα, ἀλλὰ περιλαμβάνει ὅλα τὰ μέσα τοῦ ἐκπολιτισμοῦ τῶν βαρβάρων καὶ ἀγρίων φυλῶν. Ἀλλὰ μήπως καὶ εἰς τὰς Χριστιανικὰς χώρας

δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα ἐπίσης ξένα πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ πρὸς πᾶσαν ἠθικήν, πρὸς τὰ ὁποῖα αἱ Χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι ὀφείλουν νὰ τείνουν χεῖρα βοηθείας; Εἰς τὸ ἐξόχως φιλάνθρωπον καὶ Χριστιανικὸν τοῦτο ἔργον ἐπεδόθησαν ἀναρίθμητοι ἐργάται τῆς «Χριστιανικῆς Προσπαθείας», γενικῶς δὲ ὅπου παρουσιάζεται ἀνάγκη εὑρίσκεται καὶ ἐθελοντὴς τοῦ καθήκοντος μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου.

Ἡ καταπληκτικὴ πρόοδος τοῦ Συλλόγου, ἡ δύναμις αὐτοῦ ἔγκειται εἰς τοῦτο ὅτι τονίζει τὴν ἀνάγκην καλλιεργείας τῶν ἁπλουστάτων, τῶν οὐσιωδῶν στοιχείων τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς. Ἡ Χριστιανικὴ νεολαία, ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς προσπαθείας ἀντιλαμβάνεται πόσον μέγα προνόμιον, πόσον πολύτιμον δικαίωμα εἶναι τὸ τῆς συνεργασίας αὐτῆς μετὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ καθημερινὴ ἀνάγνωσις τοῦ Θείου λόγου, ἡ προσευχή, γίνονται διὰ τοὺς νέους καὶ τὰς νεανίδας πηγὴ ἐνισχύσεως, παρηγορίας καὶ χαρᾶς· Ἐν τῷ συλλόγῳ δὲ τῆς Χριστιανικῆς Προσπαθείας, δὲν δύναταί τις εἰμὴ νὰ μάθῃ ὅτι τὰ καθήκοντα τοῦ χρηστοῦ πολίτου ἀποτελοῦν μέρος τοῦ καθήκοντος παντὸς Χριστιανοῦ. Εἰς τὸ ἔργον τῆς Χριστιανικῆς Προσπαθείας τῆς Νεολαίας ἐπιφυλάσσεται μέλλον ἀνεκτιμήτου χρησιμότητος ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἀναστατώσεως τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν καὶ τῆς καταπτώσεως πολλῶν θρησκευτικῶν ἀρχῶν. Εἴθε νὰ ἀποβῇ φραγμὸς ἐπαρκὴς εἰς τὴν ἐκφυλιστικὴν ῥοπὴν τοῦ αἰῶνός μας!

— Ἱεραπόστολός τις εἰς τὴν Κίναν διήρχετο περίοδον ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς δυσθυμίας καὶ ἀπογοητεύσεως. Ἐπὶ μῆνας προσηύχετο ὅπως ἀπαλλαγῇ αὐτῆς, ἀλλ' εἰς μάτην. Τέλος ἀπεφάσισε νὰ ἀπομακρυνθῇ τοῦ ἔργου του καὶ νὰ ζητήσῃ ἐν τῇ ἀπομονώσει τὴν ἀναγκαίαν ἀνακούφισιν καὶ δύναμιν.

Κατέφυγε εἰς μεμακρυσμένον ἱεραποστολικὸν σταθμόν, ὅπου ἐφιλοξενήθη ὑπὸ συναδέλφου.

*Τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπέσυρε τὴν προσοχήν του εἰς τὸ ἡσυχαστήριον τοῦτο, ἦτο πινακὶς ἀνηρτημένη ἄνωθεν τῆς κλίνης του, μὲ τὰς λέξεις: «**Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε**». (Φιλιπ. δ', 6). Καὶ τοῦ ἐφάνη ὅτι διὰ πρώτην φορὰν ἔβλεπε ταύτας. Ἤρχισε δὲ νὰ σκέπτεται: «Μήπως ἕως τώρα **ζητῶ μόνον** καὶ **δὲν εὐχαριστῶ;**». . . Καὶ εἰς τὸν νοῦν του ἤρχοντο ἀθρόαι αἱ ἀναμνήσεις τῶν πολλῶν εὐεργεσιῶν καὶ πνευματικῶν εὐλογιῶν, τὰς ὁποίας μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν καρδίαν του ἀνέβλυσεν ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ εἰς τὰ χείλη του ἐμορφοῦτο αἶνος καὶ εὐχαριστία, ἐνῷ τῷ ἐφαίνετο ὅτι ὁ νοῦς του, διαυγέστερος καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ τὸν ἐφιάλτην τῆς δυσθυμίας, τῷ ὑπεδείκνυεν ὁποῖα ἦσαν πραγματικῶς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τὸν ἐβασάνιζαν.*

*Δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀναλάβῃ τὸ θάρρος του καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ἔργον του, ὅπου διελάλησε τὸ πρὸς αὐτὸν ἔλεος τοῦ Θεοῦ, καὶ κατέστησε πολλοὺς ἐκ τοῦ ποιμνίου του μετόχους τοῦ μυστικοῦ τῆς δυνάμεως τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ αἴνου **ἐν τῇ προσευχῇ**.*

Η ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΤΟΠΩΝ

Τὸ βάθος τῆς εἰκόνος τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἀποτελεῖ ἡ Αἴγυπτος, καὶ ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ μετὰ τὴν Αἴγυπτον ἡ Παλαιστίνη, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐστρέφετο διαρκῶς ἡ σκέψις τοῦ λαοῦ ἐκείνου, ὡς μαρτυρεῖ ἅπασα ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, ἀλλὰ καὶ ἡ πρώτη σελὶς τῆς Νέας Διαθήκης ἐν τῇ προφητικῇ ῥήσει: **«Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν Υἱόν Μου»**, ἥτις ἐπεξηγεῖ ὁλόκληρον τὴν Παλαιὰν Οἰκονομίαν.

Ἀναμφιβόλως ἡ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας καταγωγὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπιχέει φῶς ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς των ὑποσυνειδήσεως. Ὅταν δὲ κατὰ τὴν δευτέραν των ἐξορίαν ἐκ Παλαιστίνης—κατὰ τὴν ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίαν—εὑρέθησαν καὶ πάλιν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου, ἐνδέχεται νὰ ἐπέδρασεν ἐπ' αὐτῶν ἡ ἀνάμνησις τῆς Χαλδαϊκῆς καταγωγῆς των, οὕτως ὥστε νὰ ἀνεζωογονήθῃ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ νὰ συνεσφίγχθησαν οἱ παλαιοὶ δεσμοί, οἱ συνδέοντες αὐτοὺς πρὸς τὸ Βαβυλωνικὸν ἔδαφος, ὅπου εἰς μεταγενεστέραν ἐποχὴν τῆς ἐθνικῆς των ἱστορίας, μετεφέρθη καὶ ἤκμασε τὸ κυριώτερον κέντρον τῆς πέραν τῶν ὁρίων τῆς Παλαιστίνης Ἰουδαϊκῆς πνευματικῆς ζωῆς, αἱ Ραββινικαὶ σχολαί.

Τὰ σημεῖα ὅμως ταῦτα τῆς ἐπαφῆς τῆς Ἰσραηλιτικῆς φυλῆς μὲ τὴν ἀπωτέραν Ἀνατολὴν δὲν ἀπετέλεσαν τὰς δραματικωτέρας καὶ λαμπροτέρας σελίδας τῆς ἱστορίας της, οὔτε προεκάλεσαν θετικὰ ἀποτελέσματα. Δὲν εἶχεν ὅμως οὕτω τὸ πρᾶγμα καὶ ὡς πρὸς τὴν Αἴγυπτον. Ἡ ἐκ τῆς Χαλδαίας ἀποδημία τοῦ Ἀβραὰμ ὑπῆρξε μία συνεχὴς πρὸς μεσημβρίαν πορεία μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου. Ἐκεῖ εὑρέθη πρὸ Κράτους ἀμυθήτου πλούτου καὶ μεγαλοπρεπείας, πρὸ μιᾶς Γῆς Ἀφθονίας, περιστοιχιζομένης ὑπὸ πεινώντων ἐθνῶν, πρὸ τῆς Ὀάσεως τοῦ πρωτογόνου κόσμου—τῆς ἀειθαλλοῦς ἐκείνης μακρᾶς λωρίδος καλλιεργουμένης γῆς τῆς ἑκατέρωθεν τοῦ Νείλου. Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Ἀβραὰμ βλέπομεν τὸν Φαρώ, μὲ τὰ ἀνάκτορα καὶ τοὺς γυναικωνίτας του, τοὺς βασιλικοὺς πρίγκηπας καὶ τοὺς μακροὺς στοίχους τῶν δούλων καὶ ὑποζυγίων, τὰ ὁποῖα ἀναπαριστῶσιν εἰς τὸν περιηγητὴν σήμερον τὰ ἀνάγλυφα τῶν Θηβῶν καὶ τοῦ Ἀμποῦ - Σίμπιλε. Ἡ μετὰ τῆς Αἰγύπτου ἐφαφὴ τοῦ Ἀβραὰμ συνεχίζεται ὑπὸ τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τοῦ πατρός του Ἰακώβ. Οἱαδήποτε καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἡ σχέσις μεταξὺ τῆς μεγάλης ἐκείνης εἰς Αἴγυπτον μεταναστεύσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῆς δυναστείας τῶν «Ποιμένων Βασιλέων» οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐγκαταστάσεώς των ἐν τῇ γῇ τῆς Γεσέν, ἡ Αἴγυπτος ὑπῆρξε διὰ τοὺς Ἰσραηλίτας ἡ Ἁγία Γῆ, αὐτοὶ δὲ ἦσαν (ἐξωτερικῶς τοὐλάχιστον) Αἰγύπτιοι. Ὁ Ἰωσήφ, φέρων τὴν ἐπίσημον λευκὴν περιβολὴν καὶ τὸν βασιλικὸν δακτύλιον ἔχων ἐπὶ τῆς χειρός του, γαμβρὸς δὲ ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ ἀρχιερέως τῆς Αἰγύπτου, εἶχε συνταυτισθῇ μὲ τὴν δυναστείαν καὶ ἐθεωρεῖτο ἐξ ἴσου γνήσιον αὐτῆς μέλος, ὡς οἱονδήποτε ἐκ τῶν τοῦ βασιλικοῦ αἵματος, ἐν τοῖς βασιλικοῖς τάφοις τῶν Θηβῶν ἀναπαυομένων ***μουμίων.*** Οἱ τάφοι τοῦ Σπηλαίου Μαχπελὰχ καὶ τῆς Συχέμ, οἵτινες παρέλαβον τὰ λείψανα τοῦ Ἰακὼβ καὶ τοῦ Ἰωσήφ, παρέλαβον τεταριχευμένας ***μουμίας,*** καθ' ὅλα Αἰγυπτιακάς. Οἱ δὲ περιφερόμενοι μὲ τὰ

ποίμνιά των ἀνὰ τὰς νομὰς τῆς γῆς Γεσὲν Ἰσραηλῖται, δὲν ἦσαν ὀλιγώτερον γνήσιοι Αἰγύπτιοι Βεδουΐνοι, ἀπὸ ἐκείνους, οἵτινες εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἔβοσκον τὰ ποίμιά των πέριξ τῶν Πυραμίδων, ἢ ἐκείνους οἵτινες ἀπὸ τῆς Μωαμεθανικῆς κατακτήσεως, ἐξηπλώθησαν κατὰ μῆκος καὶ πλάτος τῆς χώρας.

Ὅπως δὲ ἡ ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδος τῶν Ἰσραηλιτῶν ὑπῆρξεν ἡ Μεγάλη Σωτηρία, διὰ τῆς ὁποίας διεσώθη ἡ ἐθνική των ὑπόστασις, οὕτω καὶ ἡ εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ ἐπίδοσις τοῦ Νόμου ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ἀποτελεῖ τὴν διαρκῆ διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας, πρὸς τὴν ὁποίαν ὅμως κατὰ καιροὺς παρεσπόνδησαν οἱ Ἰσραηλῖται καὶ ἐπόθησαν τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου, τὴν παλαιάν των πατρίδα. Ἡ βασιλεία τοῦ Σολομῶντος, ἡ ἐπὶ Ἱεροβοὰμ ἀναζωογόνησις τῆς ζῳολατρείας, αἱ μετὰ τῆς Αἰγύπτου ἀσταθεῖς συμμαχίαι τοῦ Ἑζεκίου καὶ τοῦ Ἰωακεὶμ—ὅλα ταῦτα συνύφαναν ἐκ νέου τὰς τύχας τῶν δύο ἐθνῶν, τὰς παρ᾿ ὀλίγον διαχωρισθείσας διὰ παντὸς ἀπ᾿ ἀλλήλων ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης. Ἐν τῇ νέᾳ δὲ Αἰγύπτῳ τῶν Πτολεμαίων ὁ ἐκ δευτέρου ἀποικισμὸς τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ αὐτῇ γῇ τῆς Γεσὲν ὑπῆρξε γεγονὸς προωρισμένον νὰ ἀσκήσῃ βαρυσήμαντον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς τελευταίας καὶ μεγίστης περιόδου τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, διὰ τῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μεταφράσεως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ διὰ τῶν Ἀλεξανδρινῶν μορφῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς τὸ πρῶτον, καὶ ἀκολούθως τῆς Χριστιανικῆς φιλοσοφίας.

Ἡ Αἴγυπτος, ὡς ἐξ ὅλων τούτων, ἀποτελεῖ τὸ ἁρμόζον προοίμιον τοῦ Σινᾶ καὶ τῆς Παλαιστίνης. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν δεόντως τοὺς φυσικοὺς χαρακτῆρας τῶν δύο τούτων χωρῶν, ἐὰν πρῶτον δὲν γνωρίσωμεν τοὺς φυσικοὺς καὶ τεχνητοὺς χαρακτῆρας τῆς χώρας τοῦ Νείλου, τοὺς ὁποίους ἐπαρουσίασεν ἡ Αἴγυπτος ἐπὶ τέσσαρας καὶ πλέον αἰῶνας εἰς τὰς ἀλλεπαλλήλους γενεὰς τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Μία ὅμως τοιαύτη περιγραφὴ θὰ ἐξήρχετο τῶν ὁρίων τοῦ παρόντος, ὅθεν καὶ περιορίζομαι εἰς ἀποσπάσματα ἐξ ἐπιστολῶν ἐπὶ τόπου γεγραμμένων......

***

Ἐκ τῆς γῆς Γεσὲν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Σινᾶ. Εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίσωμεν μετὰ θετικότητος τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν φεύγοντες ἐξ Αἰγύπτου οἱ Ἰσραηλῖται, διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης μέχρι τῆς Ἐρήμου καὶ ἐκεῖθεν εἰς Παλαιστίνην; Καὶ ἐν πρώτοις, δυνάμεθα νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὴν Παράδοσιν ὡς ὁδηγόν; Μὲ ἄλλας λέξεις, ἡ ἀνάμνησις τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων γεγονότων ἀπετέλεσε μέρος τῆς ἱστορικῆς συνειδήσεως καὶ τῶν παραδόσεων τῆς Ἐρήμου, ἢ μήπως διεσκευάσθη αὕτη εἰς μεταγενεστέρας ἐποχάς, ἐξ εἰκασιῶν τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν καὶ ἀσκητῶν τοῦ Σινᾶ, οἵτινες ἐζήτησαν νὰ ἐξηγήσουν τὴν σημασίαν τῶν λέξεων τῆς Π. Διαθήκης, ἢ ἐκ τῆς ἑρμηνείας σποραδικῶν χωρίων τοῦ Κορανίου, ἐφαρμοσθέντων εἰς τὸ προκείμενον ὑπὸ Βεδουΐνων Σεϊχῶν; Τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν δύναται νὰ λυθῇ ἱκανοποιητικῶς εἰμὴ ὑπὸ ἐρευνητοῦ, ὅστις, γνωρίζων κατὰ βάθος τὴν Ἀραβικήν, ἤθελεν ἐξονυχίσει καὶ παραβάλει μίαν πρὸς μίαν τὰς διαφόρους παραδόσεις καὶ τοὺς μύθους τῶν διαφόρων φυλῶν τῆς Σιναϊτικῆς Χερσονήσου.

Ἐν τούτοις ὁ περιηγητής, συνδυάζων τὴν ἰδίαν του πεῖραν, ὁσονδήποτε καὶ ἂν εἶναι μικρά, πρὸς τὰς ἐξιστορήσεις προγενεστέρων περιηγητῶν, ἰδίως τοῦ

Βούρχαρτ, δύναται νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν. Διότι ἐξ οἱασδήποτε πηγῆς καὶ χρονολογίας καὶ ἂν προέρχεται, ὑπάρχει ἀναντιρρήτως παντοῦ μία γενικὴ ἀτμόσφαιρα **Μωσαϊκῆς παραδόσεως.** Ἀπὸ τὴν Πετραίαν Ἀραβίαν μέχρι τοῦ Καΐρου καὶ ἀπὸ τὸ βορειότατον μέχρι τοῦ νοτιοτάτου ἄκρου τῆς Σιναϊτικῆς Χερσονήσου, προέχει εἰσέτι τὸ ὄνομα τοῦ Μωϋσέως καὶ ἡ Μωσαϊκὴ παράδοσις. Ὁ περιηγητὴς ἀπαντᾷ δύο ὁμάδας θερμοπηγῶν, ἑκατέρωθεν τοῦ Κόλπου τοῦ Σουὲζ — τὰ λεγόμενα «Λουτρὰ τοῦ Μωϋσέως» καὶ εἰς ἀπόστασίν τινα, πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, εἶναι πάλιν τὰ «Λουτρὰ τοῦ Μωϋσέως» καὶ τὰ «Λουτρὰ τοῦ Φαραώ», καὶ παρακάτω ἀκόμη εἶναι τὸ «Κάθισμα τοῦ Μωϋσέως». Μεταξὺ τῶν κορυφῶν τοῦ Σινᾶ εἶναι τὸ «Ὄρος τοῦ Μωϋσέως» ἢ «Χαράδρα τοῦ Μωϋσέως»· ἐπὶ τοῦ Ὄρους τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἡ «Κοιλὰς» καὶ ἡ Σχισμὴ τοῦ Μωϋσέως»· παρὰ τὴν Πέτραν, ἡ «Νῆσος τοῦ Φαραὼ» ἢ τοῦ Μωϋσέως εἰς τὸν Κόλπον τῆς Ἀκαβᾶ. Ὁ θρηνώδης ἦχος τοῦ ἀνέμου κατερχομένου διὰ τοῦ στενοῦ τῆς Νουσυεμπίας πρὸς τὸν αὐτὸν Κόλπον, ὀνομάσθη «θρῆνος τοῦ Μωϋσέως» ἀναχωροῦντος ἐκ τῶν ἀγαπητῶν αὐτῷ ὀρέων. Ὁ «Λόφος τοῦ Ἀαρὼν» εὑρίσκεται εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Χορήβ, ὁπόθεν ὁ Μωϋσῆς ἐπεσκόπησε τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας. Ὁ δὲ «Τάφος τοῦ Ἀαρὼν» εὑρίσκεται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ «Ὄρους τοῦ Ἀαρών», τοῦ ὑπερκειμένου τῆς Πέτρας. Δὲν φαίνεται δὲ ἀπίθανον ὅτι αἱ ὀνομασίαι «Ὀροπέδιον τῶν περιπλανήσεων», «Ὄρος τῆς Ἀμφιβολίας», «Ὄρος τῆς Σωτηρίας», τοποθεσιῶν κειμένων ὅλων μεταξὺ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐδόθησαν εἰς μνήμην τῶν περιπετειῶν καὶ τῆς διασώσεως τῶ Ἰσραηλιτῶν. Ἐνδέχεται ὅμως τὰ τελευταῖα ταῦτα ὀνόματα νὰ μνημονεύουν τοὺς κινδύνους καὶ τὴν διάσωσιν τῶν εἰς Μέκκαν πορευομένων Μωαμεθανῶν ἀποδημητῶν.

Δύο ὅμως λόγοι καθιστοῦν ἀμφίβολον τὴν συνέχειαν τῆς παραδόσεως. Ἐν πρώτοις, ἐλάχισται τοποθεσίαι διετήρησαν τὰς ὀνομασίας, τὰς ὁποίας φέρουν εἰς τὴν Π. Διαθήκην. Τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα, σχετιζόμενα ὡρισμένως ἕκαστον πρὸς ἕνα φυσικὸν τοπογραφικὸν χαρακτῆρα τῆς Ἐρήμου, ἐξέλιπον ὡς γενικαὶ ὀνομασίαι. Μία μόνη ἐξαίρεσις ὑπάρχει, ἡ τῆς Παράν, διασωθεῖσα ὡς ὄνομα τῆς πόλεως καὶ κοιλάδος Φεϊράν. Ἐκ δὲ τῶν σταθμῶν, τῶν ἀπαριθμουμένων ἐν τῇ Ἐξόδῳ καὶ τῷ 33ῳ κεφαλαίῳ τοῦ Βιβλίου τῶν Ἀριθμῶν, κατὰ τὴν πορείαν τῶν Ἰσραηλιτῶν, μόνον τρεῖς φαίνονται πιθαναὶ παραμορφώσεις τῶν Γραφικῶν ὀνομασιῶν: Μιγδόλ, Πιχαχιρὼθ καὶ Χαζηρώθ. Τὸ «Χωρὴβ» σημαίνει «Ὄρος τῆς ἀπεξηραμένης Γῆς» τὸ Σινᾶ σημαίνει «Ὄρος τῶν ἀκανθῶν» ἀλλὰ ταῦτα ἀμφότερα ἐξέλιπον. Κατὰ δεύτερον λόγον, αἱ περὶ Μωϋσέως Ἀραβικαὶ παραδόσεις, ἂν καὶ ἐνδέχεται νὰ ἀντιπροσωπεύουν μεμακρυσμένην ἀνάμνησιν ὁμιχλώδους τινὸς παρελθόντος, εἶναι φαντασιώδεις καὶ δὲν δύνανται νὰ ληφθοῦν ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν. Τὰ «Λουτρὰ τοῦ Φαραὼ» λ. χ. κατὰ τὴν λαϊκὴν παράδοσιν, εἶναι ἡ τελευταία πνοὴ τοῦ Φαραὼ καταποντιζομένου εἰς τὰ ὕδατα τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τὸ δὲ «Ὄρος τοῦ Μωϋσέως» ὠνομάσθη οὕτως, ὄχι ἐν σχέσει πρὸς παράδοσίν τινα περὶ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ Νόμου, ἀλλὰ διότι δεικνύει ἓν κοίλωμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐσχηματίσθη διὰ τῆς ράχεως τοῦ Μωϋσέως, ὅταν ἐκρύβη ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ·

Ἀλλ᾽ οὔτε καὶ Ἑλληνική τις παράδοσις ὡς πρὸς τὴν τοπογραφίαν τῶν σταθμῶν τῆς Ἰσραηλιτικῆς μεταναστεύσεως, ὑπάρχει πιστοτέρα τῆς τῶν Ἀράβων. Διασώζονται ἐν τούτοις ἴχνη παραδόσεως ἀρχαιοτέρας τῆς Μωαμεθανικῆς, τὰ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ παραβλέψωμεν. Ὁ Ἰώσηπος, ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἱερώνυμος παρέχουν ὑπομνήσεις ὀνομάτων τοποθεσιῶν, γνωστῶν αὐτοῖς ἐξ ἄλλων πηγῶν παρεκτὸς τῆς Π. Διαθήκης, διὰ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπαραστήσῃ κανεὶς κατὰ προσέγγισιν τὴν πορείαν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ διὰ τῆς Ἐρήμου.

Τὸ σημεῖον ὅπου οἱ Ἰσραηλῖται διῆλθον τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν δὲν καθορίζεται ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ. Δύο ὅμως σημεῖα ἐθεωρήθησαν ὡς δυνάμενα νὰ ἐχρησίμευσαν πρὸς τὴν διάβασιν ἐκείνην, ἐξ οὗ καὶ δύο πορεῖαι συζητοῦνται—μία βορειοτέρα καὶ μία νοτιωτέρα. Τὸ σημεῖον τῆς βορειοτέρας κεῖται κατὰ τὸ βόρειον μέρος τοῦ κόλπου Σουέζ, ὅπου σήμερον ἡ ὁμώνυμος πόλις, τὸ δὲ τῆς νοτιωτέρας ἐκεῖ, ὅπου ἡ φάραγξ Τουαρὶκ ἐκβάλει ἀκριβῶς ἀπέναντι τῶν ἐπὶ τῆς Ἀραβικῆς παραλίας «Πηγῶν τοῦ Μωϋσέως».

Ὑπὲρ τῆς νοτιωτέρας διαβάσεως ἔχομεν τὰς τοπικὰς παραδόσεις τῶν Ἀράβων καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωσήπου, ὅστις βασίζεται εἰς τὴν προϋπόθεσιν ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται, ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς Λατουπόλεως εὑρέθησαν πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς κοιλάδος Τουαρίκ, ἥτις διασχίζει τὴν ὀροσειρὰν Ἀττάκα καὶ ἐκβάλλει ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς Ἀραβικῆς παραλίας εἰς τὸ ἄνω σημεῖον. Ἀλλ᾽ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ κόλπος τοῦ Σουὲζ ἔχει πλάτος 8—10 μιλλίων, ἡ δὲ θάλασσα εἶναι βαθυτάτη—δύο συνθῆκαι αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν ὀλιγώτερον πιθανὴν τὴν ἰδέαν τῆς ἐκεῖθεν διαβάσεως. Διότι διὰ νὰ διεκπεραιωθῶσιν εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο 600,000 ἐνόπλων ἀνδρῶν, ἐκτὸς τῶν γερόντων καὶ γυναικοπαίδων, θὰ ἀπῄτει ὄχι μίαν νύκτα ἀλλὰ τρεῖς ἡμέρας. Ἐξ ἄλλου ὁ ὑπὸ ἰσχυροῦ νοτιο-ανατολικοῦ ἀνέμου (ἀνατολικοῦ, κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα) διαχωρισμὸς τῶν ὑδάτων, ἀπῄτει νὰ μὴ ἦναι ταῦτα τόσον βαθέα ὥστε νὰ παρουσιάζουν ἀντίστασιν εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ ἀνέμου.

Αἱ ἀπαιτούμεναι ὅμως συνθῆκαι συμπίπτουν, ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν ἑτέραν τῶν δύο ὑποθέσεων, ὅτι ἡ διάβασις ἔγεινε κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ κόλπου, ὅστις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰσεχώρει εἰς τὴν ξηρὰν βαθύτερον ἢ σήμερον, ὡς συμβαίνει εἰς πλεῖστα ὅσα παραλιακὰ σημεῖα. Κατὰ τὸ βορειότερον λοιπὸν σημεῖον τοῦ κόλπου τοῦ Σουέζ, παρὰ τὴν ὁμώνυμον σημερινὴν πόλιν, ὅπου καὶ τόσον στενὸν εἶναι τὸ πλάτος τοῦ κόλπου, ὥστε ἡ διάβασις νὰ δύναται νὰ γίνῃ ἐντὸς μιᾶς νυκτός, καὶ ὅπου τὰ ὕδατα ἦσαν τόσον ἀβαθῆ, ὥστε νὰ μὴ παρεμποδίζεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ἰσχυροῦ ἀνέμου, ἡ δὲ ἄμπωτις καὶ παλλίροια τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καθίστατο περισσότερον αἰσθητή, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἔγεινεν ἡ διάβασις τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης συμφώνως μὲ τὴν Γραφικὴν ἐξιστόρησιν τοῦ γεγονότος, καὶ μὲ τὰς ἀρχαίας παραδόσεις τῶν Ἑβδομήκοντα. Ἀλλ᾽ εἴτε εἰς τὸ βορειότερον, εἴτε εἰς τὸ νοτιώτερον σημεῖον ἐγένετο ἡ διάβασις αὕτη, ἐπετελέσθη διὰ ἀδιαφιλονεικήτου θείας ἐπεμβάσεως· εἰς τὴν μίαν δὲ καθὼς καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν, ἡ ὀπισθοχώρησις τῶν Ἰσραηλιτῶν πρὸς τὴν Αἰγυπτίαν γῆν, καθ᾽ ἣν στιγμὴν ἐφάνη καταδιώκων ὀπίσω αὐτῶν ὁ Φαραὼ μὲ τὸν στρατόν του, ἐμποδίζετο ὑπὸ τῆς ὀροσειρᾶς τῆς Ἀττάκας, ἥτις δι᾽ αὐτοὺς ἐγένετο τότε τὸ «Ὄρος τῆς Σωτηρίας».

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἀρθ. Στάνλεϋ, «Σινὰ καὶ Παλαιστίνη»)

ΠΟΙΚΙΛΑ

— ***Τὴν ἑσπέραν τοῦ Μ. Σαββάτου*** εὔθυμος ὁμήγυρις εἶχε συγκεντρωθῆ εἰς τὰς πλουσίας αἰθούσας τῆς ***Σοβιετικῆς Πρεσβείας ἐν Βιέννῃ***, πρὸς τιμὴν τοῦ Ρώσσου καλλιτέχνου Ταΐρωφ. Ἡ γενικὴ συνομιλία περὶ τὴν τράπεζαν εἶχε θέμα τοὺς θριάμβους τῆς Μπολσεβικῆς καλλιτεχνίας, τὴν ὁποίαν ἐξῆρε μὲ παχείας φράσεις ὁ Ταΐρωφ. Τὸ γεῦμα παρετείνετο μὲ μεγαλην εὐθυμίαν. Εἰς τὰ ἐπιδόρπια κάποιος ἐκ τῶν συνδαιτυμόνων, ἄνθρωπος ὑπερμεσῆλιξ, μὲ πολίαν γενειάδα, ἐσηκώθη καὶ ἐκτύπησε τὴν τράπεζαν μὲ τὸ ποτήριόν του, ζητῶν προσοχήν. Ἐξήγαγε τὸ ὡρολόγιόν του καὶ τὸ ἔθεσεν ἐνώπιόν του ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐν μέσῳ δὲ γενικῆς σιωπῆς εἶπεν: «Εἶναι μεσάνυκτα! ***Χριστὸς Ἀνέστη!*** ».

Ὡς νὰ εἶχε πέσει κεραυνὸς εἰς τὸ μέσον, ὅλοι οἱ παρόντες ἔμειναν ἀπολιθωμένοι! Ὁ πρέσβυς δὲν κατώρθωσε νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ ἐπέμβῃ. Τοῦ συμβούλου τῆς πρεσβείας ἡ κάτω σιαγὼν ἐπηγαινοήρχετο. Ὁ μεσῆλιξ, κύριος τότε ἐξηκολούθησε «Παρ' ὅλα τὰ διατάγματα τῶν Σοβιέτ, παρ' ὅλας τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἀθέων, ***ὁ Χριστὸς ἀνέστη!*** Ἐγὼ δὲν εἶμαι θρησκόληπτος, ἀλλ' ὅταν ἀκούω νὰ καυχῶνται μερικοὶ ἀπὸ σᾶς διὰ τὸν ἐπαίσχυντον διωγμὸν τῶν Ρώσσων Χριστιανῶν ὑπὸ τῶν Σοβιέτ, ἡ καρδία μου ἐπαναστατεῖ! Ἀπελπίζομαι διὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας καὶ τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου! Εἰς τὴν Ρωσσίαν σήμερον ἔχομεν τὴν ἀπαισιωτέραν καὶ πλέον ἀπάνθρωπον Ἱερὰν Ἐξέτασιν, τὴν ὁποίαν ἐγνώρισέ ποτε ἡ ἱστορία, καὶ αὐτὴ ἐκτελεῖ τὰ φρικτώτερα ἐγκλήματα, ἐνῷ ἡμεῖς ἐδῶ φλυαροῦμεν περὶ καλλιτεχνίας, βιομηχανίας καὶ ἐπιστήμης». Ὁ πρέσβυς ἠθέλησεν ἐδῶ νὰ τὸν διακόψῃ, ἀλλὰ τὸ αὐστηρὸν ὕφος τοῦ ἀγορεύοντος καὶ τὸ φλογερόν του βλέμμα τὸν ἐκράτησε καρφωμένον εἰς τὸ κάθισμά του. Καὶ ὁ γέρων ἐξηκολούθησεν: «Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ τελειώσω. Ἐδῶ δὲν εὑρισκόμεθα εἰς τὸν «Σοβιετικὸν Παράδεισον», ὅπου ἡ ἐλαχίστη λέξις δύναται νὰ στοιχίσῃ τὴν ζωὴν ἑνὸς ἀνθρώπου. Διατί ἀποσιωπᾶτε τοὺς πραγματικούς σας θριάμβους — τὰς ἀναριθμήτους θανατικὰς ἐκτελέσεις καὶ φυλακίσεις εἰς τὰς ἀποκέντρους εἱρκτὰς τῆς Σιβηρίας; τὰς μυριάδας τῶν πειναλέων καὶ γυμνητευόντων; τὰς μυριάδας τῶν καλῶν καὶ ἠθικῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους καταδιώκετε ἀνηλεῶς καὶ ἀκαταπαύστως, μόνον καὶ μόνον διότι δὲν θέλουν νὰ ἀπαρνηθοῦν τὰς ἠθικὰς καὶ θρησκευτικάς των ἰδέας;....»

Εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον ἐπὶ τέλους οἱ Μπολσεβῖκοι συνδαιτυμόνες τὸν διέκοψαν μὲ ἀγρίας φωνὰς ὀργῆς. Διετάχθη ἡ ὀρχήστρα νὰ παιανίσῃ καὶ ὑπὸ τοὺς ἤχους τοῦ «Ὕμνου τῆς 3ης Διεθνοῦς» ἤρχισαν νὰ σπρώχνουν τὸν ἀνεπιθύμητον ρήτορα πρὸς τὴν θύραν.

Ἐκεῖ ὅμως εἰς τὴν ἀνοικτὴν θύραν πρὶν ἢ ἐκβληθῇ, ἐβροντοφώνησεν: «Ἡμεῖς ἐδῶ ἑορτάζομεν! καὶ ἡ Ρωσσία ἀγωνιᾷ, δηλητηριασθεῖσα ἀπὸ τὸν ἀπαίσιον σπόρον, τὸν ὁποῖον σεῖς ἐσπείρατε εἰς τὸ μέσον της!» Καὶ ἡ θύρα ἔκλεισεν.

Ἄγνωστον ἂν ὁ τολμηρὸς γέρων ἔφθασεν ἔξω εἰς τὴν ὁδὸν σῶος καὶ ἀσφαλὴς ἢ ἂν ἐδολοφονήθη ἢ ἐξηφανίσθη, ὅπως τόσοι ἄλλοι Ρῶσσοι, ὑπὸ τῶν πρακτόρων τῆς Μόσχας!

(Ἐκ τῆς «Σημαίας» τοῦ Λονδίνου 26 Ἰουνίου 1930).

— Μεταξὺ ὅλων τῶν θεαμάτων, τὰ ὁποῖα ἑλκύουν καὶ γοητεύουν τὸν ἐπισκεπτόμενον τὴν Ἑλβετίαν, ὅλως ἰδιάζον ἐνδιαφέρον διεγείρει ἡ ἐπίσκεψις εἰς τὴν ***Μονὴν τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου***, ἥτις ἀπὸ τοῦ 10ου αἰῶνος ἵσταται μεταξὺ τῶν αἰωνίων χιόνων τῶν Ἄλπεων εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς διαβάσεως Ἁγίου Βερνάρδου, μεταξὺ Ἑλβετίας καὶ Ἰταλίας, ἐξασκοῦσα ἐπὶ αἰῶνας τὸ φιλάνθρωπον ἔργον τῆς διασώσεως τῶν ἐπὶ τῶν ὀρέων πλανωμένων καὶ κινδυνευόντων διαβατῶν.

Παρ' ὅλας τὰς βελτιώσεις τῆς σημερινῆς συγκοινωνίας, διὰ τῶν ὁποίων ἐμειώθησαν οἱ κίνδυνοι τῆς τοιαύτης διαβάσεως, δὲν παύουν νὰ σημειοῦνται περιπτώσεις, εἰς τὰς ὁποίας μόνον ἡ ἀφοσίωσις τῶν μοναχῶν καὶ τῶν σκύλων τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου ἀπεσόβησε τὸν θάνατον τῶν διαβατῶν.

Οἱ μοναχοὶ ἐκλέγονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταξὺ τῶν καταγομένων ἐκ τῶν ὀρεινῶν χωρίων, εἶναι ἑπομένως ὀρεσίβιοι καὶ ἀντέχουν εἰς τὸ ψῦχος καὶ τοὺς κόπους, οἱ δὲ σκύλοι

τῆς περιφήμου γενεᾶς τῆς λεγομένης τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου, εἶναι κατ' ἐξοχὴν νοήμονες καὶ δυνατοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι, εἰς τοιοῦτον μάλιστα βαθμόν, ὥστε πλέον ἢ ἅπαξ ὁ σκύλος ἐπροτίμησε νὰ χάσῃ τὴν ζωήν του, διὰ νὰ σώσῃ τὸν ἐν ληθάργῳ ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον εὗρε κείμενον εἰς τὰ χιόνια καὶ προσεπάθει νὰ διεγείρῃ.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο γυμνάζονται οἱ σκύλοι αὐτοὶ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας. Ἐν πρώτοις μανθάνουν νὰ ἀνευρίσκουν τοὺς πρὸς τὴν Μονὴν δρόμον. Ἐξέρχονται εἰς περίπατον μὲ ἕνα ἐκ τῶν μοναχῶν, ὅστις τὸν ἐγκαταλείπει μίλλιά τινα μακρὰν τῆς Μονῆς. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κατορθώνουν τὰ νοήμονα ζῷα νὰ ἐπιστρέφουν μόνα των, ἐν περιπτώσει ὅμως καθ' ἣν βραδύνουν, ἐξαποστέλλεται ἐκ τῆς Μονῆς πεπειραμένος σκύλος, ὅστις τοὺς ἐπαναφέρει ἀσφαλῶς. Τοιουτοτρόπως συνειθίζουν νὰ ἀνευρίσκουν τὸν δρόμον ἀκόμη καὶ ἐν μέσῳ θυέλλης ἢ ὁμίχλης.

Ὁ κίνδυνος τῆς διαβάσεως τοῦ Ἁγ. Βερνάρδου ἄλλοτε ἦτο ἀπείρως μεγαλείτερος ἢ σήμερον, τὸ δὲ ἀνθρωποσωτήριον ἔργον τῶν ἀφοσιωμένων ἐκείνων ἀνδρῶν καὶ τῶν πιστῶν σκύλων ἀπείρως ἐπικινδυνώτερον. Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἀκόμη δὲν εἶναι ὀλίγαι αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς σώζονται ἐκ βεβαίου θανάτου οἱ ἐπιχειροῦντες τὴν διάβασιν τοῦ στενοῦ. Μεγίστη ἐπικουρία εἶναι σήμερον τὸ τηλέφωνον, διὰ τοῦ ὁποίου πληροφορεῖται ἡ Μονὴ ἐκ τῶν πλησιεστέρων χωρίων, ὅτι λ. χ. διαβάτης τις, ἀψηφήσας τὰς προτροπάς των, ἐξεκίνησε διὰ τὴν Μονὴν ἐν μέσῳ κακοκαιρίας. Οἱ μοναχοὶ τότε ἐφοδιάζονται δι' ὅλων τῶν ἀναγκαίων ἀναψυκτικῶν καὶ μέσων μεταφορᾶς καὶ θερμάνσεως, καὶ μὲ τοὺς σκύλους ὡς πρωτοπορείαν, μεταβαίνουν εἰς προϋπάντησίν του, ἐπαναφέροντες αὐτὸν εἰς τὴν φιλοξενίαν τῆς Μονῆς.

Ἡ αἰωνοβία αὐτὴ μονή, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ ἑνὸς Βερνάρδου, μοναχοῦ τοῦ τάγματος τῶν Αὐγουστινιανῶν, ἵσταται μέχρι σήμερον, μεταξὺ τῶν αἰωνίων χιόνων, ὡς μνημεῖον τῆς ἀγάπης, ἥτις παρακινεῖ τὸν ἄνθρωπον νὰ θυσιάσῃ τὰ πάντα ὑπὲρ τῶν ὁμοίων του. Ἀποτελεῖ δὲ ἡ ἱστορία αὐτῆς μία τῶν ὡραιοτάτων σελίδων τῶν χρονικῶν τοῦ Χριστιανικοῦ ἀλτρουϊσμοῦ.

Σήμερον ὁ ξενὼν τῆς μονῆς δέχεται καὶ ξενίζει ἀναριθμήτους περιηγητάς, ἀντὶ μικροῦ τιμήματος. Μεταξὺ τῶν ὀνομάτων τῶν ἐγγραφομένων εἰς τὸ βιβλίον τῶν ἐπισκεπτῶν, βλέπει κανεὶς καὶ τὰ ὀνόματα πολλῶν ὑψηλῶν προσώπων (ὡς λ. χ. τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας). Ἀλλ' οὐδεμία διάκρισις γίνεται εἰς τὴν παρεχομένην ξενίαν — βασιλεῖς καὶ ἐργατικοὶ τῆς αὐτῆς ἀξιοῦνται περιθάλψεως.

Κατὰ τὰ ἔτη τοῦ πανευρωπαϊκοῦ πολέμου, ὡς ἐκ τῆς σπάνιος τῶν τροφῶν, ἐγένετο μία ἁπλοποίησις τοῦ παρεχομένου φαγητοῦ, δὲν μετεβλήθη ὅμως καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθῶς ἰδεώδους φιλανθρωπίας τῆς ἱστορικῆς Μονῆς.

Ἡ ὑγεία. *— Χωρὶς ὑγείαν δὲν ἔχεις τίποτε. Μὲ τὴν ὑγείαν ἔχεις τὸ πᾶν.*

— Τὸ μυστικὸν τῆς μακρᾶς ζωῆς: Φρόντιζε νὰ μὴ κατασπαταλᾷς τὴν ζωήν σου.

— Ὁ Θεὸς μᾶς εἰσάγει εἰς τὸν δρόμον τῆς μακροζωΐας — ἡμεῖς τὸν συντέμνομεν.

— Περιποιεῖσαι τὴν ὑγείαν σου ὅταν ἀρρωσταίνῃς. Κάμνεις καλά, ἀλλὰ θὰ ἔκαμνες καλλίτερα ἂν τὴν περιποιεῖσο πρὶν ἀρρωστήσῃς.

— Τὰ δύο καλλίτερα φάρμακα εἶναι ἡ Ἐργασία καὶ ἡ Ἐγκράτεια.

— Ἡ ὑγεία, καθὼς καὶ τὸ νοικοκυριό, σπαταλᾶται εἰς τὰς περιττὰς καθημερινὰς μικροδαπάνας.

— Κάλλιον νὰ λείπουν τὰ ἔπιπλα ἀπὸ μίαν οἰκίαν παρὰ νὰ λείπῃ ὁ καθαρὸς ἀὴρ καὶ τὸ ἡλιακὸν φῶς.

— Φροντίζομεν διὰ τὴν τροφήν μας, νὰ ἦναι πάντοτε καθαρά. Ἀλλὰ πολὺ ὀλίγον φροντίζομεν διὰ τὸν ἀέρα — τὴν τροφὴν αὐτῆς τῆς ζωῆς — ὅπως ἦναι πάντοτε καθαρὸς καὶ ἐπαρκής.

— Εἰς μίαν οἰκίαν ὁ χειρότερος ἐχθρὸς τοῦ καθαροῦ ἀέρος εἶναι τὰ ἔπιπλα. Διὰ νὰ διατηρήσωμεν τὰ ἔπιπλά μας ἀποκλείομεν τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιον, λησμονοῦντες ὅτι ὅπου δὲν εἰσέρχονται ταῦτα, εἰσέρχεται ὁ ἰατρός.